

1907

მეცემსი

მეყმებან კეთილმან სული
თისი დასდვის ცხოვართთვის
იონან. 10—11

№ 14-15-16

1883—1907 წ.

30 აგვისტო

ზ ი ნ ა ა რ ს ი.

სალიტერატურ. განმარტება: რედაქციისაგან.—ქრისტიანობა და ზოციალიზმი.—გერმანიის კოლონიალური პოლიტიკა და სპარსეთი, დ. დ.—ნეპოლიდან მიუნხენამდე, მგზავრის.—პარტიის ცხოვრებლან.—მიმართვა (ლექსი), ინოვრე მწირის.—გურნალ-გაზთიდან.—ზოლერა.—ახალი ამბები და შენიშვნები.—შეთქმულება ხელმწიფის წინააღმდეგ. **საჯალა და მისინიკაბა ქრისტიანობის სარწმუნოებასა და კითხვ-წამოებას:** მეუფლე მენება, ი. ბალევის.—ჩვენი ხალხის ქრისტიანობრივი სარწმუნოება წინეთ და დღეს, მღ. დომენტი რამინიშვილის.—განცხადება.

რედაქციისაგან. რედაქცია მასგან დამოუკიდებელ მიწეწათა გამო იძულებული იყო ეს შეკრებულად ნამერა გამოეცა.

ქრისტიანობა და სოციალიზმი.

გახშირეს ქალაქება ჩვენმა სოციალისტებმა წინააღმდეგ სარწმუნოებისა, ქრისტიანული ზნეობისა და წინააღმდეგ თვით ქვეყნის გაჩენის—ღვთისა. არა ზოგვენ ფულს მენე შინაარსის წაგნაკების გამოსაკემლად, რომ აღმოფხვრან აკის გულიდან ყოველივე რელიგიური გრძობა და დაუმტკიცონ ხალხს, რომ სასუფეველი და სამოთხე ქვეყანაზე და არა ცათაშინა. დღდათ ისარგებლეს ამ ბატონებმა ხალხის დაბნელებული გონებით, სამღვდლოების უტადინარობით და დაუდენელობით..

1883 წელს ვიფრთხილებდით ჩვენს სამღვდლოებას, რომ მოხადებულნიყვენ საბრძოლველად კალმებით მებრძოლთა წინააღმდეგ. კარგი ხანია დადვა დრო რაც სოციალიზმი იბრძვის კალმით სარწმუნოების წინააღმდეგ და ჩვენი სამღვდლოება, განსაკუთრებით უმაღლესი სწავლის მიმდებნი კი სრულებით გაუმეზულან და ჯამაგირის მომატებაზე თუ ფიქრობენ, თორღე სხვა არა აწუხებთ-რა. ამისთანა უბედურს დროში სწორეთ სასიხარულოა ყოველივე წიგნის და წიგნაკის გამოცემა წინააღმდეგ სოციალიზმის ქადაგებისა.

ჩვენი მივიღეთ ამ დღებში შესანიშნავი პროფესორის ანატოლი ლერუა ბოლიეს წიგნიდან ნა. თარგმნი დ. ნ. ყ—შვილის ამ სათაურით: „ქრისტიანობა და დემოკრატია, ქრისტიანობა და სოციალიზმი“, გამოცემული ვანოსაგან. წიგნი ღირს 15 კაპ. და შესდგება 52 გვერდისაგან. ფასი თუმცა დიდი არ არის, მაგრამ ამისთანა შინაარსის წიგნები უფრო იაფ ფასიანი უნდა იყოს. რომ ხალხში მტე ვავრცელდეს. წარმოიდგინეთ, ქუთაისის სამღვდლოებაში ერთი არაიენ აღმოჩენილა სამღვდლოთაგანი, რომ ამ წიგნის გამოცემა ეკისრა!.. ნუ თუ მთელი ქალაქის სამღვდლოება ვალდებული არ იყო ეს წიგნაკი დაებეჭდა თავის ხარჯით 5, 6 ათასი ცალი და გავრცელებია ხალხში. მაგრამ ამას ვინ მოითხოვს მათგან! ისიც დიდი იქნება თუ ეკლესიებს გამოაწერინეს ეს მშვენიერი წიგნაკი და სამღვდლოებამ წაუკითხა შეკრებელი საწყსოთა და გააცნო ამ წიგნის შინაარსი მათ!.. ყოველი მღვდელი ვალდებულია მთლად წაიკითხოს ეს წიგნაკი პირველად თვითონ და შემდეგ თავის სამრევლოს წაუკითხოს იგი. ამის ასრულება სასულიერო მთავრობამ ხმა მალლა უნდა მოითხოვოს სამღვდლოებისაგან..

მოგვეყეს აქვე ამ წიგნიდან ცოტაოდენი ადგილი ჩვენი მკითხველებისათვის.

„სოციალიზმს, ამბობს ლერუა ბოლიე, კანონიერად მოაქვს თავი, როგორც დოკტრინას, მას აქვს თავისი ფილოსოფია და პოლიტიკა, როგორც არის

მისი ფილოსოფია? ეს ფილოსოფია, რომელიც აღ-
 ლევს მიმართულებას მიუღ მის პოლიტიკას, ძირი-
 თად წინააღმდეგია ქრისტიანულ საწმენოებებსა,
 რადგანც ის ცდილობს კაცობრიობის აზრები და
 იმედები ჩამოიყვანოს ზეცილგან ქვეყანად“.

„ქრისტიანობა, საზოგადოდ რელიგია, გვითი-
 თებს ცაზედ! ის იწვევს ადამიანთ, ერებს აღაუპრონ
 გული და გონება მაღლა, უხილავისადმი, რასაც
 ჩვენ ვესახით საიქიოს. სოციალიზმი, ნაკლად ამი-
 სა. თავის მოვლემობად რაცს დაახრავინოს ხალხს
 თვალნი და გონებანი დაბლა, მიწაზე, ამას ჩადის
 ის შეგნებულად, ვაღწყვეტით. სოციალიზმი რომ
 მატერიალისტურია, ანუ ის რომ უწოდებს თავის
 თავს პოზიტივისტს და უფრო ხშირად მომხრეა მატ-
 ტერიალიზმისა, ამას სჩადის ის განძრახ, ამას სჩადის
 იმიტომ, რომ სასარგებლოა მისთვის. ის გრძნობს
 რომ მომხრეების საუკეთესო შესაძენად და მათზე
 სამუდამოდ უფლებებს შესარჩენად უკეთესი საშვა-
 ლებაა დააჯერო ყველა, რომ გარდა ქვეყნიური
 ბედნიერებისა, ყოველი იმედი და მოლოდინი ფუჭი
 და ტყუილია. ამ შემთხვევაში, როგორც ზოგიერთ
 სხვაში, შეიძლება ითქვას, რომ სოციალიზმი
 არის სახე რელიგიისა, ანუ უკეთ რომ ვთქვათ, არის
 ანტირელიგია, რომლის პრინციპებიც და სწავლის
 საფუძველი რელიგიოზურ შეგნების არსების წინა-
 აღმდეგია, აღარაა ამიერთიგან ქვეყნის იქით იმედი;
 იმედი ზეცაზე არის მხოლოდ ბავშური ოცნება, ან
 სათაკილო მიზირება; როგორც ცხოვრება, ეგრეთვე
 კაცის აზრი უნდა დარჩეს ამ ქვეყნის აზრებობის
 საზღვრებში. ერი, ხალხი სხვას აღარაფერს არ უნ-
 და ელტოდეს, გარდა ამ ქვეყნიური თავისი მოკლე
 ემიერი არსებობის უკეთესი მოწყობისა. სოცია-
 ლიზმის უფრო ფიცხი მოციქულები, რომ შეეძლოთ,
 სისხარულით გააქრობდნენ ცაზე ვარსკლავებს, ან
 სრულებით დაგვიშლივდნენ მათ, რომ მოწმედლო
 ზაფხულის დამეში დაეშალათ კაცისთვის ფიქრი
 მომავალ დაუსრულებელ ცხოვრებაზე.

„თუ ამგვარად წარმოვიდგენთ სოციალიზმს,
 იგი არსებითად არის ხილასიკური. მას აქვს თავისი
 საშობზე, მას აქვს თავისი მომავალი იერუსალიმი,
 თავისი სანეტარო სახელმწიფო, რომელიც შევლენ
 რჩეულნი. ეს არის მისი დოღმატი, რომლის დაც-
 ვასაც იგი ცდილობს; ეს არის მისი უმთავრესი დე-
 ბულება და როგორც რელიგიების უმრავლესობაში,

ეს დოღმატი შეიღვენს მის ძალას და იზიდავს მის-
 კენ ახალ მოქცეულთა მრავალ რიცხვს. სოციალიზმს
 აქვს თავისი საშობზე. სოციალისტები, არ კმაყო-
 ფილდებიან მით, რომ აღუთქვამენ ხალხს ამ საშო-
 ბხეს, წარმოუდგენენ მის მომავალ საკვირველებებს,
 რომელიც აწერილ არიან მათი მოძღვარ-მასწავლ-
 ბლების განცხადებებში, ისინი უზენებენ მას სრულ-
 ლიად ახლო; მათი აზრით მხოლოდ საქამაა ხელის
 გაშვება და ხელთ იგდებთ მას. ეს საშობზე სოცია-
 ლიზმისა არის არსებითად ქვეყნიური; ეს არის სა-
 შობზე, რომელიც უნდა განხორციელდეს ამ ქვეყა-
 ნაზე მეცნიერებისა, კანონებისა და ქონების გასა-
 ზოგადების საშვალბით; საქირაა მხოლოდ სო-
 ციალისტებმა ჩივდონ ხელში უფლება, რომ ყვე-
 ლასათვის გაიღოს მათი საშობისი კარები. ეს მომ-
 ვალი საშობზე სოციალისტებს უნდათ აღაშენონ ამ
 ქვეყანაზე, რომელსაც ქრისტიანებრ დაქინებთ
 უწოდებენ „ტრემლთა დღევანდელთ“. წარმოდგინეთ,
 რა ძალა აქვს უბრალო გონებისათვის მარტო ამ
 დაპირებას! რასაკვირველია, მცადინეობა, რომ
 ქვეყანა შეიქმნეს საშობზედ, მაღალი აზრი და კეთ-
 თილ-მოზილური იდეალია. კაცის აზრის და ამედ-
 ბის უბოჭვა ამ ქვეყანასთან, რომელიც შეადგენს
 მის ხეულას, ჩამოშვება საშობისხა ზეცილდან ქვეყნად,
 შეიძლება გვეჩვენოს გამოცდილ და ბძქედ გონების
 საქმედ, მაგრამ ვანა ეს უტოპიური იდეალი არ არის?
 ნეტარების და უკვდავების მწყურვალე კაცის გულს
 ბევრნაირი საოცნებო წარმოდგენა აქვს საშობზედ,
 მაგრამ მათგან ყველაზე უფრო ზღაპრულად მხეფე-
 ნება ქვეყნიური საშობზე, რომელსაც აღუთკვამენ
 თავის მოწაფეებს სოციალიზმის წიგნწარ-მეტყუ-
 ლები. ვი, რომ დღეამიწა არაოდეს არ გახდებო
 საშობზედ! რასაკვირველია, ჩვენ შევიძლია, ჩვენ
 უნდა ესცდილობდეთ შევიტანოთ ქვეყნიურ ცხოვ-
 რებაში მეტი სიყვარული, მეტი სიმართლე, მეტი
 მშვიდობა და ამით მეტი ბედნიერება, მაგრამ საუ-
 კუნობიცი რომ შევალიათ ამ მეცადინეობას, სწო-
 რედ რომ ნაცოფიერებ იყოს ჩვენი შრომა, ჩვენ
 მხოლოდ შევამცირობთ კაცობრიობის ტანჯვას.
 მაგრამ მოსაზრობთ კი ვერ მოგსაზობთ მას.

„ქვეყნიურ საშობზედ, სიმღერა ნიშნავს კაცო-
 ბრიობის მოტყუილებას; და კიდევ მეტსაც; ჩემის
 აზრით, როდესაც თქვენ ბედშევი კაცობრიობას არ-
 თმევა უფლებას იფიქროს ზეციურ ახალ ცხოვრ-

ბაზე, მაშინ, როდესაც სივრცისა და ყველა უსაზღვროებასთან ერთად მეცნიერება უფენს ჩვენ განებას დაუსრულებელ გარიზონტებს, ვიწვარებ, ჩემი აზრით, თქვენ ხელს კი არ უწყობთ კაცის ბედნიერებას, არამედ უფრო აღტაცებთ მის ქვეყნიურ ცხოვრებას დაამახინჯებთ მის სულს“.

„სოციალისტები კატეგორიულად უკრძალებენ მორწმუნეებს, ანუ ფილოსოფოსებს, ქვეყნის გარეშე ყოველ იმედს, უკრძალებენ იმ მოსაზრებით, რომ დღე-ბუდედაც ეს-ეს იყო ელაპარაკობდი, რომ დაბლა ჩამოიყვანონ და მით კაცთა მთელი ყურადღება, ყველა გრძობები, ყველა იმედები მიაქციონ დღემიწაზღ, ქვეყნის ცხოვრებაზე და იმ ბედნიერებაზე, რომელიც შეგვიძლია ხელთ-ვიგდოთ და დავებატრონოთ ამა არა ხანგძლივ ქვეყნიურ არსებობის დროს. ასე, ცხადია მიხედვრლი მკვლევარისთვის, რომ სოციალიზმისა და ქრისტიანობის შორის, კოლტეკივიზმისა და რელიგიის შორის არსებობს თვალსაჩინო და შეუღრგებელი განხეთქილება“.

„ეკლესიის დასაწყისშივე ჩვენ ვხედავთ დიად იდეას, ღვთის სასუფეველის შესახებ მოძღვრებას. ქრისტიანებს უნდოდათ დაერსებინათ სასუფეველი დღეა მიწაზე. შესახებ ამ სასუფეველისა, რომელიც შშირად იხსენება სახარებაში, სხვა და სხვა დროს ბქონიათ სულ სხვა და სხვა აზრი როგორც სჩანს, ვდიწყებუღია, რომ ძეკლად ქრისტიანთა დიდ ნაწილს ეს სასუფეველი ღვთისა საჩმოდგენილი ბქანდათ, როგორც ქვეყნიური. დღეს კი თითქმის ყველგან, ყველა რივის ქრისტიანებმა ხელახლად დაიწყეს ამაზე დეჟირი. ატლანტიის ოკენის ორივე ნაპირზე იმ ერთა შორის, რომლებიც თავის მოვალეობად სთვლიან დამიყარონ სახარების დიდებულ გადმოცემაზე, თვითოეული შორწმუნე ჰკითხავს თავის თავს, ანუ თუ რელიგიის მისხია იმაში არ მდგომარეობს, რომ პირველ ქრისტიანთა რწმენის თანახმად, ჩვენც ვიღეაწოთ კაცთა შორის ღვთის სასუფეველის მოსვლისათვის. ან კი როგორ არ უნდა ბქანდეთ ქრისტიანებს, ჩემი საზოგადოების მღვდლარებისა და მისწრაფების მხედვლათ, ეს კეთილშობილური ზრუნვა? როგორ დარჩებიან ისინი არა მისი თანამოზირენი, როდესაც ლოცვაში რომელსაც ყოველ დღე იმეორებენ ქრისტეს მოწაუნენი, ყოველ დღე სთხოვენ ზეცაერ მამას: „მოვედინ სუფევა შენი!“ როგორი სუფევა? სუფე-

ვა ღვთისა, ესე იგი, სასუფეველი სიყვარულისა, სასუფეველი სიმართლისა, სასუფეველი მშვიდობისა და ძმობისა. ეგეთია ქრისტიანული იდეალი.“

„ღიად იდეალი, ძეკლი, სოციალური და მასთან ერთად რელიგიოზურია იგი. ამ იდეალს სკეპტიკები უსაართლოდ დასცილოდნენ, რადგანაც მის განსხორციელებლად რელიგიოზურ სწავლას აქვს ძლიერი საშვალებანი: სარწმუნოება, თავის უარყოფა, თავგანწირუღება, რომლებიც ხშირად აუღლით მის მოწინააღმდეგებს, განსასუთრებათ კოლტექტივისტებს.“

„მე ვაგათავებ იმ გვარივე ფიქრებია, რომ-ლებამდინაც მიმიყვანა დემოკრატია. მე ვფიქრობ, რომ სოფილიზმს იგივე დამოკიდებუღება აქვს რელიგიასთან, როგორიც თმამდროვე დემოკრატის ქრისტიანობასთან. რჯულზე უარის ყოფით, ქრისტიანულ გადმიცემაზე ხელის აღებათ და მეცადინეობით, რომ მომავალ სახელმწიფოღვან სრულიად განდგენილ იქმნას ღმერთი, კოლტექტივიზმი, ნაცკლად გაადვილებისა უფრო იძინეღებს ნაკისრ საქმეს. კოლტექტივიზმი საქმით ნაღდელი უტოპისტია და ფიქრით კი ფიქრობს, როც პრატკულად რაღალურ მოძღვრებას ვაღვევარო.“

„თავიანთ ოცენებათა განსახორციელებლად სოციალისტებს სკირდებათ ისეთი იარაღი, რომელსაც უნდა შეეძლოს კაცის გულის და ბუნების გადაკეთება, ამ გვარ სასწაულტერივ იარაღს მათ მისცემდა რელიგია, მაგრამ ისინი უარყოფენ სარწმუნოებას.“

„უარყოფა ღვთისა, განდგენა ზეცური სამშობლისა და ქრისტიანუ ძმობის რღვისა იმ მიზეზით, რომ უკუაღღონ ყველა მეტაფიზიკური და საღვთისმეტყველო დებუღებანი, ეს ნიშნავს კაცი-სა და კაცობრიობის უმჯობესად გადაკეთების საქმის ხელის მოკიდებას კი არა, ეს ნიშნავს თვით პირივეების განვითარების უძლიერეს საშვალების უარყოფას და. კაცთა საზოგადოებების უმარგისი ცემენტის დარღვევასაც.“

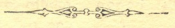
„სოციალიზმი ძლიერიბა ბრძოლაში, მძლიერია დამხობაში, მაგრამ ვეჭვობ, რომ მას შეეძლოს მსგავსივე შემოქმედება. მას შეუძლია შეარყიოს თანამდროვე საზოგადოების საფუძველი; მას შესწევს იმოღენი ძალა, რომ, შეიძლება, ოდესმე სულაც დაამხოს იგი; მაგრამ ვეჭვობ, რომ ამ

111

ნანგრევებზე მან შესძლოს ახალი საზოგადოების, თავისუფალის და სიმაღლის სახელმწიფოს დაფუძნება, ვინაიდან, რომ რაიმე მაგარად და მტკიცედ დააფუძნო, უნდა გქონდეს ზნეობრივი ძალი, და უწინარეს ყოვლისა ის ზნეობრივი ძალი, რომელსაც წარმოადგენს სარწმუნოებრივი გზანობა. ეს- ლაც და წინადაც, მომავალშიც და წასრულშიც სარწმუნოება რჩება კაცთა საზოგადოებების ერთად ერთ შეუმუსვრელ საფუძველად და თუ ამ საფუძველმა იწყო ოდესმე დარღვევა, უნდა ვიცოდით, რომ ეს არ იქნება სახირო არც თავისუფლებისა, არც ძმობისა და არც სიმაღლისათვის.“

დკე. ღ. ღამაშაიძე.

გერმანიის კოლონიალური პოლიტიკა და სპარსეთი.

თანამედროვე ვაჭრობა-მრეწველობის განვითარება აიძულებს ყოველ სახელმწიფოს საქონელი სხვა ქვეყნებში გაასაღოს, რადგან შინაგანი ბაზარი გვესილია, საქონელი მეტია მყიდველებზე და ფასი ეცემა. ამიტომ ყოველი სახელმწიფო ცდილობს შიგნით დარგობებული საქონელი საზღვარ გარეთ გაიტანოს და უცხოეთის ბაზარზე გაასაღოს. ეს აუცილებელი მოვლენაა დღევანდელ კაპიტალისტურ ცხოვრებაში. ყოველივე სახელმწიფო ეძებს თავისუფალ ბაზარს თავის საქონლისათვის, რაიც ხშირად ომებს იწვევს ხოლმე.

აგერ ორი წელიწადია, რაც გერმანია ეომება სამხრეთ აფრიკის მცხოვრებთ და უნდა ივინი დიამორილოს, რომ იმ სიმდიდრით რაც ამათ ხელშია ისარგებლოს. უკვე 1000 მილიონ მარკაზე მეტი დაიხარჯა ამ ომზე და ჯერ ჯერობით ბოლო არ უჩანს. სულ ორი წელიწადი გაიდა მას აქეთ რაც რუსეთ- იაპონიის ომი გათავდა, 400,000 კაცი იმსხვერპლა ამ ომში, აუარმებელი ფული და ბევრი ოჯახი დააობლა და ყოველივე ეს იმიტომ ხდებოდა, რომ მანჯურიაში რუსეთიდან გატანილა საქონელი გასაღებელიყო, 1092 მილიონი მანეთი ჩაიღუბა მანჯურიის რკინის გზაზე და დღეს იგი იაპონელების ხელშია.

აგერ ერთი თვე იქნება, რაც ევროპა გაფაციცებით თვალ-ყურს ადევნებს იაპონიასა და ამერიკას შორის დამოკიდებულებას, ამერიკის სამხედრო გე-

მები ნელ-ნელა დასერირობენ წუნარ ოკეანეში და იაპონიის გემები ამერიკაში სტუმრათ მოლიან. ძნელი სათქმელია მოხდება ომი თუ არა ამ ორ ქვეყნებს შორის, მაგრამ თუ მოხდა მხოლოდ იმის გამო, რომ იაპონიის სავაჭრო ძალი ჩინეთში შეამკირან.

ყველა ეს მაგალითები და ათასი სხვა აშკარა მოწმობენ ჩვენს ზემოთ გამოთქმული აზრების სიმართლეს. ვინაკუთრებული ყურადღება არ დაბოლოდროს ევროპის სახელმწიფოებმა სხასეთს შიქტიეს. იმ დროს, როდესაც რუსეთის და იაპონიის ჯარები გახურებულ ბრძოლაში იყვნენ, რუსეთის ინჟინრებს სპარსეთის საზღვრიდან (ჯუფუფა) რკინის გზა გაყავდათ, დღეს ეს რკინის გზა ქალაქ ქუზანსმდე უკვე გაყვანილია და მატარებლების მიმოსვლაც მალე დაიწყება. აშკარაა რუსეთს უნდა ამ რკინის გზით სპარსეთში თავის საქონელი გაასაღოს და სპარსეთის საქონელი რუსეთში შემოიტანოს, ამას-გარდა რუსეთს უნდა ეს რკინის გზა ეგრე წოდებულ წითელ ზღამდე გაიყვანოს, რომ აწნაირად ინდოეთისკენ ქონდეს გახსნილი გზა. რუსეთის ამ მისწრაფებას არ შეუძლია ხელი შეუშალოს სპარსეთმა, რადგან მას ესხმი აქვს აღებული რუსეთიდან და რადგან ის ესხმი აქამდე ვერ გაანაღდა, ამიტომ რუსეთმა სპარსეთის სადამოყრეობები ხელში ჩაიგდო და იქ ბელგიელი მოხელეები დააყენა, რომ სადამოყრეობის შემოსავლით გაინაღდოს სპარსეთისაგან ნასესხები ფული.

რუსეთის ამ პოლიტიკას გერმენია და ინგლისი ხელ-დაკრფილი არ უყურებენ, აგერ 2 წელიწადი იქნება რაც გერმანელთა და ფრანგების სააქტიონო საზოგადოებამ დაიწყო ოსმალეთის ქ. ბალადიდან—მცირე აზიის განაპირამდე რკინის გზის შენება. ბალადის რკინის გზის გასაყვანათ 60% ხარჯავს გერმანია და 40% საფრანგეთი. სულ დაჯდება 500 მილიონი ფრანკი ე. ი. 230 მილიონი მანეთი და 2 1/2 წელიწადში დასრულდება. როდესაც ეს რკინის გზა მზად იქნება მანში საფრანგეთის და გერმანიის საქონელი სპარსეთში უფრო მალე შემოვა და აწნაირათ რუსეთს დიდ კონკურენტციას გაუწვევენ. აღმოსავლეთიდან სპარსეთს ინგლისის სამფლობელოები უძევს: აფგანისტანი და ბელუჯისტანი. ინგლისს უნდა სპარსეთის ზღვის ნაპირი ქ. ბენდერ-აბასი ციხეთ გადააქციოს, აწნაირად ზღვის ნაპირი თავის ხელში ჩაიგდოს და სპარსეთიდან სხვა ევროპის სახელმწიფოები, რუსეთი და გერმანია

გამოძევოს, ინგლისის ამნაირმა პოლიტიკამ დიდ საგონებელში ჩააგდო გერმანიის მართებლობა და კაპიტალისტები. ერთმა ცნობილმა გერმანიის სახელმწიფო მოღვაწემ კ. ვებტერმა შეიმუშავა პროექტი, რომლითაც ქ. ბალადი—კასპის ზღვას უნდა შეუერთონ არხით. სიგრძე 660 ვერსი ექნება და ღაცდება 400 მილიონ ფანკი ე. ი. 180 მილიონი მანეთი. გეგმა შედგენილია: ქ. ბაღდადთან აწხა მიყვება მდინარე დაიჭას ქ. სინამდე—აქედან მდინარე გაიხილ-უსეინს კასპის ზღვის ნაპირამდე ე. ი. ქალაქ ვნზელიმდე, სადაც სპარსეთის საეპკრო ნავთ-საღ-გურია. აქედან საქონელს გემებით ბაქოში და ასტრახანში ვაღაზიდავენ. ასტრახანიდან ვოლგით შეუაგულ რუსეთში და ბაქოდან რკინის გზით რუსეთისკენ და ბათუმისკენ. გერმანიელი მოგზაურების და ინჟინერების გამოკვლევით ეს არხი სპარსეთის უმდიდრეს ადგილებში გაივლის. მდინარე დაიჭას ნაპირებზე შემდეგი სიმიდირა: სუთას წყაროება, აქვეა ქვა-ნახშირის მადროება, რომელიც ნავთის წარმოებას ძლიერ ხელს შეუწყობს, გოგირდი, ცინკი, ვიფსი, ძვირფასი ქვები, სპილენძი, ოქროს და ვერცხლის მადნები, რკინის მადანი. მცენარეულობიდან: ხე-ტყე როგორც საშენებელი მასალა, ფორთოხლის ხეები, ბროწეული, ლეღვი, ზეთის ხილი, ნუში, ბრინჯი, სიმინდი, ქერი, ბამბის მცენარეულობა და თუთანი, ღვინო და თაფლი. გერმანელი მკვლევარი საშინელის სითამამით აიძვდებს თავის თანამემამულეებს: „ყველა ეს სიმიდირე ჩვენ ხელში ჩავგივარდება, რადგან სპარსეთი ჩვენ წინა-აღმდეგობას ვერ გაგვიწევს, მცხოვრებლები მშვიდი ხალხია, მსოფლდ ფუფით უნდა დაჯთარა დაუხნათა“.

ქ. სინას ახლო აღმებსტრი მრავლად იზოგება, ვგრეთვე შაქრის ლერწამი, რომელიც ამერიკისა 40% სჯობია, აგრეთვე მრავლადა შავი-ქვის, რკინის მადანი და კალა.

მთელ ამ სიმიდირეს ევროპიელები გაშტრე-ბული თვლით უყურებენ და უნდათ, რომ მალე ხელში ჩაიგდონ. ამ არხის გაყვანის პროექტის შემდეგ მიმდინარე წელს 30 მარტს ქ. სტრასბურგში (გერმანია) მოხდა კრება გერმანელ ბანკირების და მწარმოებლების, რომელმაც აიჩნია მკვლევართა კომისია. ეს კომისია გაემგზავრა სპარსეთში ადგილობრივ გამოსაკვლევად და მალე აღბათ საქმესაც შეუდგებიან. ამ ვარემოებას ხელს უშლის რასაკვირ-

ველია სპარსეთის პოლიტიკური არეულობები. გერმანელი სახელმწიფო მოღვაწე კ. ვებტერი ურჩევს რუსეთს დაეხმაროს გერმანიას ამ არხის გაყვანაში, რომ ამ ნაირთ სპარსეთში ინგლისელების გავლენა შეამციროს. ასე უნდათ გაწეწონ დამშეული სპარსეთი ევროპის სახელმწიფოებმა, ის ქვეყანა სადაც ასეთა სიმდიდრე მარხია და სადაც ხალხი ასე სწაინდათ დაწიბია. ზამთარში, როდესაც სიცხეებია შეშა რომ არ აქვთ დასანთებათ ფუნაში ჩაძვრებიან ხოლმე და იქ თბებიან. ძველი დიდებული ლომის ძლიერება დეეცა და ერთი არაკის არ იყოს ისეთი დღე ემართება სპარსეთს. ევროპიელების ბრძანებლობას სპარსეთში ვერავინ ვერ შეაჩერებს და დღევანდელი მეგლისი მხოლოდ გზაში ეფერება ამ გავლენას, ამიტომ თუ არაუეულობები ვაგრძელდება ევროპიელები იძულებული იქნებიან ხელი შეუწყონ მათ, რომ ამნაირად უფრო შეასუსტონ სპარსეთის ძალა. გერმანელი მკვლევარი შემდეგი სიტყვებით ათავებს თავის გამოკვლევას: „მომავალ გოგანტურ ბრძოლაში აზიასათვის ჩვენ არ ვაბძვით აზიელებს წინააღმდეგე, არამედ ინგლისელების წინააღმდეგე“. ეს ცული დამედება, რადგან სპარსეთის ხელში ჩაგდება ორივეს სურს და რომელსაც ჩაუვარდება ამით საქმე არ გამოიკვლება, რადგან დაზოგვით არცერთი არ დაზოგავს. ამნაირად ჩრდილოეთით რუსეთი, აღმოსავლეთით ინგლისი და დასავლეთით გერმანია-საფრანგეთი, შინ შიმშილი, არეულობა და მოხელეთა თავებობა, აი დღევანდელი სურათი სპარსეთისა და თუ უკეთესი ბელი ეღირსა სპარსეთს ეს მხოლოდ შემდეგი იქნება: ეგრნაიულ კაპიტალის დაქინჯებულ შეუსად კასლამა.

დ. ღ.

ნაპოლიდან მიუხმნამდე.

(26 მარტი—11 აპრილი)
 მკ საგრანს შენაშენკი
 (ვაგრძელება*)

7 ანაილს საღამოს 10 საათზე ვაგემგზავრთ რომიდან—მილანისაკენ. აქედან ორი გზა მიდის ერთი ქ. ჰანაზე, მეორე კი ფლადრენციაზე, ჩვენ ქ.

* იხ. მწეემისი № 13 1907 წ.

პიზაზე წამოვედით. რომიდან მატარებელი სულ ზღვის პირით მიდის და მშვენიერი ბუნება მგზავრობას ძლიერ სასიამოვნოთ ხდის. დღის 6 საათზე 8 აპრილს ჩავდით ქ. შაზაში. — პატარა ქალაქია სულ ქუთაისის ხელა იქნება, მაგრამ სუთა და კობაქ, ამ ქალაქში შესანიშნავი სობოროა და კოშკი, რომელიც სულ ოცი წელიწადია რაც აშენებულია, მაგრამ შესანიშნავი იმითია, რომ ვარდსწიფათ ჯდის აშენებულია, თითქო წაქცევას აპირებდა. ამ კოშკის სანახავათ მოდიან სპეციალურათ, სიმაღლით იგი 16 საყენი იქნება და მაღლა ეკლესიის ზარები კიდია. კოშკის დათვალიერების შემდეგ დღის 9 საათზე გავემგზავრეთ ქალაქ გენუისაკენ.

პიზიდან დაწყებული ქ. სპეციამიდნ მატარებლის გზას მთის გრებილი მიყვება და მთის მწვერვალები თუთრად ბრწყინავენ მზის სხივებზე, რადგან სულ მარმარილოს მთებია, ამ ადგილას ძალიან ბევრი მარმარილოა; რკინის გზა სულ მალარის ვენახებში გადის და ქ. სპეციიდან იწყება გვირაბები, ჩვენი მოგზაურობის დღეს იტალიაში სახალხო დღესასწაული იყო და საღვთობი ბიბირაღებით იყო მორთული, ხალხი მრავლად დასვირობდა და ყოველი მხრიდან სიძღერა გაისმოდა. გვირაბები ოცი ვერსის მანძილზე გაჭიმული და სულ ზღვის პირს მიდევს, მხოლოდ დანაწილებულია, ასე რომ მატარებელი, რომ ერთი გვირაბიდან გამოვა უცხად განათლდება, ზღვის ტალღები კლდეებს ეხეთქება და მატარებელი მერე გვირაბში შედის, ასე გრძელდება სულ გენუამდე.

8 აპრილს ნაშუადღევს 2 საათზე შევედით ქ. გენუაში. გენუა ერთ უმდიდრეს ქალაქთაგანია, არა თუ იტალიაში, არამედ მთელ ევროპაშიდაც კი; სივრცით იგი არ არის დიდი, მთის ქალაქია და ერთი-ორი ქუჩის მეტი სულ მთები არის დასერილი. გენუა შესანიშნავია როგორც ნავთსადგური. 27% იტალიიდან გატანილი საქონელი, სულ გენუადან მიდის. ყველაზედ ბევრი გემები იტალიანურია, მერე ინგლისური, გერმანული და ისპანური, მარტო გემების სამოძრავებლად გენუაში წლიურად 6 მილიონი ჭვანახშირი შემოაქვთ, მხოლოდ რკინის ზრის მიმოხელას ძალიან უმლის მთები, ასე რომ ბევრი საქონელის ერთად საღვთობებზე შემოტანა ძლიერ ძნელდება, გენუიდან უმეტეს ნაწილად გაქვთ აბრეშუმი და ღვინო. ქუჩები ქალაქში ძლიერ

სუფთაა და კარგი სანახავია გენუა საღამოს, როდესაც ელექტრონითაა განათებული. ყველაზე შესანიშნავი სანახავი აქ სსსფფაჟა, რომელიც მიეღლ დედა-მიწის ზურგზე განთქმულია ხუროთ-მოძღვრებით, ქალაქიდან ორი ვერსის მანძილზე მოშორებული საღამოს 5 საათზე გავემგზავრეთ ტრამვაით, სასაულოა ორი მთის კალთებზეა გაჭიმული და გარეშაში კეთი-კირის ვალავანი არტყვი, სიგანე ასი საყენი აქვს და სიგრძე 300 საყენი, როგორც შიგ შეხვალთ თქვენ თვალს წარმოუდგება წყვილით ჩარახული საფლავები, სურნელოვანი ვარდებით შემკული, ძველები საუცხოო ხელოვნებით არის გამოყვანილი. სასაფლავის აღმოსავლეთით სამლოცველოა აშენებული, რომლის წინაც ქრისტეს ქანდაკება ეკლის გვირგვინით თავზე, მარჯვნივ ტახტი დგას ზედ მოამკედავი ქალი წევს და მის თავზე ანგელოზი დასდგომია. ეს სურათი ისეთი სინამდვილით არის არის გამოყვანილი, რომ ვაშტერებით მისჩერებინარა და გიკვირს თუ როგორ შესძლო კაცის ხელმა ასეთი სიმშვენიერის გაკეთება.

სასაფლავის მახლობლად გორაკზე პატარა ეკლესიაა აშენებული, სადაც მოვიხივით მშვენიერი მუსიკა, სოფლის ბავშვთა ხორა წყრილა ხმებით მოკცველთა სმენას ატკობდა და ჩამავალი მზის სხივები ნათლად წითლათ ანათებდა ეკლესიის ფანჯრებს. აქვე საფლავზე ხედავთ მტირალ ქირისუფლებს, რომელთაც ძვირფასი ადამიანები მიწისთვის მიუბარებიათ. ყოველივე ნახული ცხადთ გამტნმსთ, რომ თქვენ კეკლუც ქვეყანაში ხართ, რომლის ხელოვნება საუკუნოთ დაუეწყარი დარჩება.

ნავთსადგურის აღმოსავლეთ ნაწილში აგებულია უზარმაზარი სავაჭრო სახლები, სადაც მილიონები ტრიალობს, ასეთ მაღაზიებს ზერლინშიდაც ვერ შეხვალბა კაცი. საუცხოოო სანახავია შამპინს გაფერეკა, შუშაბანდით გადახურული მაღაზიები, სადაც ათასობით ტრაალაბს ხალხი, აქვეა დიდებული რესტორანები, სადაც საუცხოოო იტალიანური მუსიკის მოსმენა შეგიძლიათ. საღამოობით ქუჩებში მუსიკა უკრავს და ხალხიც ისევ მხიარულია, როგორც ნაპოლოში. შესანიშნავია ვერეთვე ახლად აშენებული გენუის მთავარი სადგური.

8 აპრილს დამის 3 საათზე გენუიდან მილანისკენ გავემგზავრეთ. გზათ შეგვხდა ქალაქი ჰავია, სადაც

გასაყილად გზავნიან, უშველველდ დროგებს ხარებს და გოლანდიურ ცხენებს უზავენ, ამ მიზნისთვის 100 ხარი და 90 ცხენი ყავთ, თითო ცხენს 400 ფუთის დაძვრა შეუძლია. შორეულ ქვეყნებში გასავზავნათ კი ბოთლებში ასხავენ და ცოტა სპირტს ურევვენ, რომ არ წახდეს, თითო მუშა დღიურათ 6 ჩარეკა ლედს იღებს საჩუქრათ და თუ ლუღზე უარი თქვა მაშინ ფულად შეუძლია მიიღოს.

ყოველ დღე ლუდის ქარხნებთან მოწყობილია დიდი რესტორანები, სადაც ლუდის დაღვევა შეგიძლიათ, ლუდი ძლიერ კარგი ღირსებისა და თითო ლიტრაში (ჩარეკაზე ცოტა ნაკლებია) 10 კაპეიკს მისცემთ, სხვა ქალაქებში კი ეს ლუდი ცოტა მეტი ღირს. ყოველ მიუზნენში მცხოვრებს აქვს აზნაური რესტორანი სადაც ის მუდმივ დიდს, იქვე აქ საკუთარი ლუდის ქიქა, ხანდახან მთელი ოჯახობით ლუდხანაში სხედან. საინტერესო სურათს წარმოადგენს მიუზნენის ლუდხანები საღამოს 6 საათზე, როდესაც დასაჯდომ ალაგსაც ვერ იშოვიან. ყალიონს წვევენ, ლუდს სვამენ და თანაც თეთრ ბოლოკს ატანენ. სახეები ბევრი სმიდან სულ დაწითლებული აქვთ და ზოგა სულ გამოხეტარებული, რადგან საშუალო რიცხვით უმეტესობა დღეში 10 ჩარეკა ლუდს სვამს და ზოგიც მეტს.

1906 წ. მთელი მიუზნენის ლუდის ქარხნებმა გამოხადეს 85 მილიონი ჩარეკა ლუდი, რომლიდანაც 75 მილიონი ჩარეკა ლუდი მარტო მიუზნენში დაილია და 10 მილიონი სხვა ქალაქებში გაიტანეს. საერთოდ კი რაც ლედამიწაზე ლუდი იხარჯება 28% გერმანიას შორის.

ასე დასრულდა ჩვენი მოგზაურობა, რომელიც არ დაგვედომია ძვირი და უარჩევთ ყველა თანამემამულეთ ასეთივე საინტერესო მოგზაურობა საზღვარგარეთ წამოსვლის თროს გამოსცადონ.

მ გ ზ ა გ რ ა .

პარტიების ცხოვრებაში.

ს. ფედერალისტების რეზოლუცია გუშინ წინ მკითხველთ ვაცნობთ ს. ფედერალისტთა დეკლარაციების კრების დადგენილება მესამე საათობროს არჩენების შესახებ. ახლა მოგვწოდეს ამ კრების შემდეგი რეზოლუცია:

„ს. ფ. პარტიის დეკლარაცია კრებამ განიხილა საკითხი მესამე საათობროს არჩენებში მონაწილეობის მიღების შესახებ და მიიღო მხედველობაში შემდეგი გარემოებანი:

1) პარლამენტს მხოლოდ მაშინ აქვს ძალა და შეუძლია თავის დანიშნულების ასრულება, როცა ზოგადი გამაგრებული აქვს მის გარეთ შეკავშირებული ხალხის ძალით. ორის საათობროს არსებობისა და დათხოვნის ისტორიამ დაამტკიცა, რომ ჯერ ხალხს საკმაო ძალა არ მოუკრეფია, ვერ დარაზმულა სახალხო წარმომადგენლობისათვის შესაფერ დახმარების გასაწევად;

2) ამავე მიზეზით არც პირველმა და არც მეორე საათობრომ ხალხს არაფერი არ მისცა; მთავრობამ აბუჩად იიღო ხალხის წარმომადგენელი და რუსეთის წესწყობილების განახლებისათვის მუშაობის ნება არ მისცა;*)

3) 3 ივნისის კანონით მთავრობამ ის მცირე უფლებაც წაართვა მშრომელ ხალხს, რომელიც მან ბრძოლით მოიპოვა და ამის მიზეზით მესამე საათობროში უფრო ნაკლები იქმნება ხალხის ინტერესების დამცველი, მხოლოდ მეტნი იქმნებიან თავად-აზნაურობა და მსხვილი კაპიტალისტები, რომელნიც მთავრობის მორჩილი იქმნებიან და ყოველ მნიშვნელობას დაუკარგავენ პარლამენტს; უკანასკნელი ვერც ხალხის სასარგებლო კანონმდებლობას გასწევს, ვერც პოლიტიკურ აგტიუცის შესძლებს;

4) იმავე 3 ივნისის კანონმა კერძოდ ჩვენს ქართველებს, შეგვიზღუდა უფლება: წინადაც მცირე რიცხვს წარმომადგენლებისას ვგზავნიდით საათობროში (შვიდს), ახლა კი მხოლოდ ორი კაცის ვაგზავნა გვერგო;

5) სარეგულირებელი და სოციალისტურ პარტიებს ეხლანდელ პოლიტიკურ პირობებში არ შეუძლიანთ პირდაპირი და ახლილი მონაწილეობა მიიღონ არჩენებში და პროგრამის შესაფერი აგტიუცია გასწიონ;

6) სარეგულირებელი და სოციალისტურ პარტიებს დიდი და მხნე მუშაობა სჭირიათ ახლა ხალხის ხელახლად დარაზმისთვის და ახლო მომავალად.

*) მართალი რომ სთქვას კაცმა საზოგადოებაში ხომ მართლა აბუჩათ ასადლები დებუტატები ვაგზავნა! რედ.

ვალში ბრძოლის განახლებისათვის; ამიტომ არ ღირს ქალბის დაქსაქსეა და ენერჯიის დაკარგვა ისეთ მცირე და უმნიშვნელო ნაყოფისათვის. რომელიც არც-კი არის მოსალოდნელი მესამე სათათბირისამდე.

ამ გარემოებათა და მოსაზრებათა ძალით ს.ფ. პარტიის დელეგატთა კრებამ დიდის ხმის უმეტესობით დაადგინა ბოიკოტი გამოუცხადოს მომავალ სათათბიროს და არჩევნების პირველ პარტიებში მონაწილეობა მიიღოს მხოლოდ იმდენად, რამდენად ეს საჭირო იქნება პროპაგანდის გასაწევად და ბოიკოტის ტაქტიკის დასაცვლად*.

ს. რეფოლ. ც. კ. ის განცხადება. ვაზეთებში დაბეჭდილია ეს-ერების ცენტ. კომიტეტის შემდეგი განცხადება: „უკანასკნელ დროს პარტიაში კვლავ აღიძრა ლაპარაკი ტერორის შესახებ. ამის გამო ც. კ. გაახსენებს პარტიას პირველ კრების დადგენილებათ, რომელნიც სავალდებულონი არიან პარტიის ყველა ორგანიზაციისათვის: აკრძალულია საფარო და საფაბრიკო ტერორი,—ამ საშუალებით არ შეიძლება სადავო ნკონომიურის საქმეების გადაწყვეტა შორომისა და კაპიტალის შორის. აგრეთვე აკრძალულია ტერორი თავის იდეურ მოწინააღმდეგეთა მიმართ, თუნდაც ეს მოწინააღმდეგენი რეაქციის მახურნი იყვნენ და პოგრომების პოლიტიკას ქადაგობდნენ.“

მ ი ვ ა რ თ ი ა

რისთვის ე' დური, სულა, ვაქას სოფლის კერძე დაგანებულა მისთა ვნებათა, უაღბ გრძნობათ ზედასსის დაშლება, დაშურაეული?

მსხურებ მწიგნულს წინაშედ სურვილს, გუდით გწირვი, ეთაყანებო და რადად გიკვირს ნეტარებისადრ გესსება ზევისა კანი?

რისთვისა აუვდრი და ჭკმიბ დვთაებას ტანჯვის ქვეყანად დანარტნებული:

შენ თვით უარეუ და არ მიიდე გზა ცხოვრების მისკან მტნებული.

რას განიკითხვ სხვისა მონასა, ექმ მის თვაღში იზოფა წველი: შენში თან-და-თან მრავად ტრატდება და ღრმად იკიდებს ფესუს დრე-ქელი.

რას გიკვირს ირგვლივ კბილებს დრჭუნს, ტანჯვა—ხიშწარე კარშემო-მტყველი! კვლის დამუქსმა ვინდა მთიმკა ტურთა ვარდისა სსამო სთველი?

გსურს ნეტარება?—იმეე მეორედ და განაძრევე სსამო ძველი მთველით ჩემდა... შენებრ მსშენადთა უწოდს შეუფე იესო მსსნელი.

მის სიფარული და ერთეულია აინთე გულში სიციცის დამწნად. მსს ნუ გაფიქრებს ქარმსადთ ქრლას, თავი შესწირე წულვად, დასდახვრად.

მსში იზოვი დვთაებრისე წკარს, ზესთა-სიბრანისკან გამდინეუელს მიუხვარ ბაკე: ის განგასიყენებს მიმიედ დამაშვრადს, მთუდლეუტსულს.

წინ გაუმტავრე გოლგოთას გზით და აუდერე გულისა ქნრი, თან იგალობე თუ ვითარ ზიდა სიმართლისათვის ტანჯვის ჭკრი.

გოლგოთას არის მართალთა კუმბ და იქ დეეული ტანჯულ-ვნებული; დმობრწინებება მზე სიმართლისა, დედრ დავიდებება განსდებაეული...

რისდრე მწირი.

შურნალ-გაზეთებიდან

იაპონიასთან ომის დროს რუსეთმა დაპყრობა თითქმის ორი მესამედი თავის ფლოტისა. მიუხედავად ამისა, საზღვაო ბიუჯეტი წინანდებურად დიდია. გაზეთი „რუს“-ი სწერს:

„ამ ქაზად ჩვენი ფლოტი, თუ ანგარიშში არ ჩავთვლით იმ ძველ დანგრეულ ხომალდებს, რომელთაც არაფერი დასი არა აქვთ ბრძოლისთვის, უღრის... ავსტრო-უნგრეთის ფლოტს, ე. ი. იმ სახელმწიფოს ფლოტს, რომელიც არც-კი ითვლება საზღვაო სახელმწიფოდ. მაგრამ იმ დროს, როცა ავსტრო-უნგრეთი მხოლოდ 18 მილიონ მანეთს ხარჯავს თავის ფლოტის შენახვაზე, ჩვენი მთავრობა იმდენზე გემის შენახვაზე ხარჯავს 81 მილ. მანეთს! მარტო აღმირალების, გენერლების, აფიცრების და სხვა და სხვა მოხელეების ჯამაგირს ჩვენი ფლოტში 25 მილიონი მანეთი უნდება, ე. ი. 1/2-ით მეტი ვიდრე ავსტრო-უნგრეთის მთელი საზღვაო ბიუჯეტია. ასე უზომოთ რომ არ იხარჯებოდეს ფული, ჩვენ შეგვეძლო ყოველწლივ 55 მილიონი მანეთი მაინც გადაგვედო ახალ გემების ასაშენებლად ან ამდენზე შეგვემცირებინა ჩვენი ისედაც ერთობ გადიდებული სახელმწიფო გავაულის ბიუჯეტი.“

მაგრამ ბიუროკრატია არ ფიქრობს ამაზე: მას სხვა გზით ურჩევნია ფულის შოვნა და ეკონომიის არ დასდევს, ოღონდ აღმირალ-გენერლების ჯიბეს არაფერი დააკლდეს. „რუს“-ი სწერს, რომ უცხოელ გაზეთების ცნობით; რუსეთის მთავრობამ მოახერხა და სესხი იშოვნაო:

„დასაზღვრებლად ამბობენ, რომ რუსეთი სესხს მიიღებს, როგორც კი დამთავრდება და გამოქვეყნდება ინგლის-რუსეთის შეთანხმებაო. მაგრამ სესხი სხვა ხარისხისაა, ვიდრე მთავრობას სურდა, სესხი—500 მილიონი მანეთი—თითქმის სულ ფლოტის აღიარების საქმეს უნდა მოხმარდეს ფული სულ საზღვარ-გარედე დარჩება: ნაწილი საარგებლო მიეცემა წინანდელ კრედიტორებს რუსის მთავრობისა, ნაწილი კი დაიროგდება დასავლეთ ევროპის სხვა და სხვა ქარხნებს, რომელთაც იკისრეს რუსეთისათვის ახალ გემების ასენება.“

ამრიგად რუსეთის სახელმწიფო ვალი კიდევ იმატებს ნახევარი მილიარდით ისე-კი, რომ აქედან

ერთი გროშიც არ ხვდება რუსეთს და მთავრობა იძულებული იქნება კვლავ ეძიოს სესხი...
*
**

6 ავგისტოს შესრულდა ორი წელიწადი, რაც რუსეთის პირველი კონსტიტუცია გამოცხადდა. ამის გამო გაზეთი „რუსკ. ვედ.“, სხვათა შორის, ამბობს-

„მართალია მას შემდეგ ბევრი რამ გამოიცვალა და ჩვენ უკან-უკანაც დავ წვეთვ; მართალია სახალხო წარმომადგენლობა ჯერ ჩვენში არ განხორციელებულა და ეს ისევ მომავლის საგანია. მაგრამ ყველა ეს საქმის მეორე მხარეა მხოლოდ. განვლილმა ორმა წელიწადმა ბევრი შესძინა რუსის ხალხის თვითშეგნებას და მტკიცედ შთაუნერგა გონებაში, რომ მარტო დემოკრატიულს სახალხო წარმომადგენლობას შეუძლიან იხსნას რუსეთი კრიზისისაგან... არ ვიცით, როგორი იქნება ჩვენი ახალი კონსტიტუცია, რა განსაცდელს უშვადებს იგი კიდევ რუსეთს, მაგრამ ის კი ცხადია, რომ ძველის დროიდან დაწყებული დედა აბსოლუტიზმისა და პარლამენტარიზმის შორის უკვე გადაწყდა და გადაწყდა პარლამენტარიზმის სასარგებლოდ.“
(„ისარა“)

პრესის მდგომარეობა და როდენობა ჟურნალ-გაზეთებისა ხშირად უტყუარი საზომია ერის კულტურისა და გონებრივ განვითარებისა. ამის გამო „ზაკ.“-ში დაბეჭდილია წერილი ვინმე „სალამანისა“, რომელიც ამ საზომს ხმარობს სომეხთა კულტურისა და გონებრივ განვითარების გამოსაკვლევად.

„1897 წლის აღწერით გულშრში სომეხთა შორის წერა-კითხვა იცოდა 31% -მა, ახალ-ქალაქში 40%, ახლკირზე 38%, ნოკომბაიანთში 17%.“
აელორის მოკვაცეს ქართული ქალაქები და სომეხებს ამ მხრივ აღარებს ქართველებს.

„ქუთაისში ქართველთა შორის წერა-კითხვა იცოდა 47% -ს, ოზურგეთში 32%, გორში 49%, სიღნაღში 31%. საერთოდ სომეხთა ოთხ ქალაქში ცხოვრობს 64,340 სომეხი. მათ შორის წერა-კითხვა იცის მხოლოდ 31,5%-მა. ოთხ ქართულ ქალაქში ცხოვრობს 47841 ქართველი, მათ შორის წერა-კითხვა იცის 45%-მა. ე. ი. 14% -თ მეტმა.“

ავტორის ანგარიშით ყველა სომეხური ჟურნალ-გაზეთები აბეჭდება 17000 ცალი, ე. ი. 490 სულზე

მოდის ერთი ცალი გაზეთისა.

ჩენის აზრით 17000 ცალი იბეჭდებოდა მხოლოდ ერთობის დროს, ხელა კი მისი ნახევარიც არ იბეჭდებოდა. ამდენივე მკითხველი ჰყავდა ქართულ პრესას ომისა და ერთობის დროს, მაგრამ ეს რიცხვი ამჟამად განახევრდა. ასეთივე ამბავი დაეძარათა რუსულსა და სომხურს პრესას. ხელა რომ თითო ცალი სომხურ გაზეთისა ვიანგარიშითა 1000 სულზე, შეცდომა არ იქნება. ზემოხსენებულ წერილის ავტორის ერთ ნაცნობს 80 სომხური სოფელი დაუუფლია და მხოლოდ 7 სოფელში აღმოუჩენია გაზეთი და ჟურნალი.

„ცხადია, რომ ამის შემდეგ სიყალბედ და მოტყუებად უნდა ჩაითვლოს ლაპარაკი იმის შესახებ ვითომ „ბეჭდვითი სიტყვა ვაერცულებული იყო ხალხის ფარაჲ მასსაში.“ უმეცარსა და გუანათლებელ მასსას ათარაფერი ინტერესებს გარდა იმისა, რაც მისი ცხოვრების ინტერესებს შეეხება. ამიტომ მხოლოდ კარგს, ყველასათვის ხელ მისაწოდონა და სახალხო სკოლას შეუძლიან დაიხსნას ხალხი უმეცრებისა და სიბნელის მონობიდან.“

* *

„ნოვოე ვრემაში“ ყველაფერი აირ-დაირია: ერთი რეპრესიებს ოხოულობს, მეორე — თვითმწყობელურ კონსტიტუციას, მესამე მასინურ ორგანიზაციის შემოღებას; მეოთხე კიდევ რეფორმებსა და რეპრესიების შესტლებას. მენშვიკი ერთ და იმავე დროს რევანშსაც თხოულობს და რევოლიუციის გაქუღვთასაც. აიკვ დანარჩენი თანამშრომლები აკლებენ, მაგრამ პრემიერ მინისტრის ძმა სტალიზინი სულ სხვანაირად ფიქრობს:

„შეცდარი აზრია, ვითომ დამარცხებული რევოლიუცია თაღს ბედს შეურიგდებდა და შურს არ იძიებდ. ვთქვათ რუსეთში დიქტატურა შემოიღეს, მაგრამ ყველას გულში ზინც ვერაგონ ჩინებდავს. პოლიცია ფრთხილობს, დამნაშავეთა ხუთი წუთის შემდეგ ახრჩობენ, მაგრამ ქალაქში სადაღც ერთი ტერორისტი იმალებოდა. ქალაქს ჩხრეკენ, პოლილობენ მას და ახრჩობენ. დანამდილეობით შეიძლება ითქვას, რომ ასეთი წესი იმ ქალაქში 20 ახალ ტერორისტს შექქნის. არ შეიძლება აღმანიის შეწყუბება, არ შეიძლება მისი სიწყნარის დარღვევა. შეწყუბებაზე ის აჯანყებები გაიპაუბნებს. იმ მავალითიც: იალტის დიქტატორი დუმბაძე პატიოსანი, გამბედავი

და ფიცხი კავასიელია. მან ხულიგანობა მოსპო, მაგრამ ხალხი მის წინააღმდეგ საშინლად ამხედრებულელია. აბა გააჩინეთ მთელ რუსეთში ასეთი მძლავრი დიქტატურები და ნახეთ რა მოხდება. ამბობენ, კადეტები არა ცხრებია. მეგრ რა უყოთ, ერბოში ხომ ვერ მოგხრაკავთ? უნდა მოისპოს ნიადაგი უკმაყოფილებისთვის და არა უკმაყოფილო ხალხი.“

ვენახოთ რას იტყვის მისი თანამოკალმე მენშვიკი.

* *

მიუხედავად დიდის მოლატიკურისა და ეკონომიურის კრიზისისა, რომელსაც ახლა ვანიტდის რუსეთი, პროცესის ბურჟუაზიის ზოდისა და კაპიტალის შეგრძობისა არა თუ არ შეგრებულა ტურმე, პირიქით, განვითარებულა და გაძირილებულა კიდევ. ამის შესახებ საინტერესოა წერილია დაბეჭდილი გაზეთ „რუსკ. ვედ.“-ში, რომლის ავტორი, მ. ასანოპოდსკი, სარგებლობს თავის გამოკვლევისათვის შემნახველ კასების ცნობებით. ავტორი სწერს:

„პროლიეტურ და ეკონომიურ ცხოვრების დეზორგანიზაციას უკანასკნელ წლებში თითქმის არ ჰქონია გავიდენა კაპიტალისტების მოგროვებაზე. — ომი, რევოლიუცია, შიმშილია: — ყველა ეს მოვლენანი, რომელთაც შეამცირეს ქვეყანაში წარმოება, — ევრას გამხდარა ამ ღრმა პროცესის წინააღმდეგ, რომელსაც სახელად გწოდებოდა „პირველ-დაწყებითი კაპიტალისტური მოგროვება კაპიტალიზმის; პირიქით, ამ კრიზისის დროს ეს პროცესი თითქმის გაძლიერებულა კიდევ, ნამეტურ წვრილ კაპიტალების მოგროვების პროცესისი. ეს უტყუარად მტკიცდება იმ ცნობებით, რომელნიც გამოაქვეყნეს სახ. შემნახველ კასებმა, სადაც ერი ინახავს შეგროვოს ფულს. ის ცნობები წვრილ კაპიტალების შეგროვების შესახებ: 1905 წლის 1-ლი იანვრისთვის სულ შემნახველ კასებში იყო მიზარებული 910,6 მილ. მანეთი. 1905 წლის „სარევოლიუცია დღებში“ შემინებულმა ხალხმა გაიტანა კასებიდან 148.6 მილიონი მანეთი, ე. ი. თითქმის 16 1/2% შენახული ფულია. მაგრამ გავიდა დრო, შიში გაჰქრა და კასები ისევ აიგო მოგროვილ ფულით. ამ მხრით 1906 წელი არა ჩვეულებრივს მოვლენას გვიხატავს: წინაღ შეგროვონსა და მიზა-

რებულ ფულს სულ რვა თვის განმავლობაში 12მ მილიონი მანათი მოებატა. ახლაც ყოველ თვე კას-სებში შედის ორჯელ უფრო მეტი ფული, ვიდრე წინა წლებას თვე და თუ შედიოდა. უმჯველია, ერთის მხრით ასეთი განსაკვირვებელი ზრდა ფულის მიზარებისა სახელმწიფოსათვის აისხნება ცარცვა-გლეჯით და ეკსპრობირაციებით, რომელიც ასე სამწუხაროდ გავრცელდა ბოლო ხანს: ხალხს ემინია ფული ხელს ჭკონდეს ტ საქმეებისთვის ატრიალოს, მაგრამ უმთავრესი მიზეზი ამ ზრდისა მინც სხვაა, სახელდობრ თანდათან განვითარება წვრილ საქა-ლაქო და სასოფლო ბურჟუაზიისა“.

ბოლოს ავტორი დასძენს, რამ რუსეთში მალე ისევ აღყვავდება მრეწველობა, რადგან „პირველ-დაწყებით კაპიტალების ზრდა“ ერთობ დიდი არისო.

* *

(25 აგვისტოს) მოსკოვში კვლავ იწყება ერობის წარმომადგენელთა კრება. ასეთი კრება, ორი თვის წინად, ივნისში, კიდევაც ჭკონდათ მე-მარჯვენე საერობო მოღვაწეთ და გაზეთება გაკვირ-ვებულნი არიან რით დაღსკირდათ ასე მალე მეორე კრების მოწყვეტა. “რუსს. ვედ.-ს ვერც-კი აუხს-ნიათ ასეთი გამოცანა:

„აღდგომობრივ თვითმართველობის პროექტის განხორციელებისათვის არ აინტერესებს ამ მოღვა-წეთ, რაც დაამტკიცეს კიდევ წარსულ კრებაზე. სათათბირო ამ ყამად არ მოქმედობს და, მაშასადამე პროტესტის გამოცხადება საჭირო იღარაა. შაშ, რისთვის იკრებებიან მემარჯვენე საერობო მოღვა-წენი, ვერ მიმგხდარაყართ“...

თვის მხრით გაზეთი „რეჩ“ ი ცდილობს გა-მოცანის ახსნას და ამბობს:

„გვგონებთ, საქმე სრულიად უბრალოდ აისხნება. მემარჯვენე საერობო მოღვაწეებმა და თავად-აზნა-ურებმა ერთობ შეარცხინეს თავი ივნისის კრებაზე: მეტის-მეტი რეტროგრადობა გამოიჩინეს და რა-კი არჩევნები მოახლოვდა და „ქეშმარიტ რუსების“ გამარჯვების იმედი ყველას დაეკარგა, ერიბის დღევანდელ წარმომადგენელთ და თავად-აზნაურობას მსურთ ცოტათი მინც თავი გაილამაზონ: მარცხნივ მიიწვიან, რათა არჩევნების წინ საზოგადოების ერთის ნაწილის გული მანც მოიგონ“...

კიდებებს მინც იმედი აქვთ, რამ ბოლოს და ბოლოს თავად-აზნაურობის უმეტესობა მათ მხარეზე გადავა.

სოღირა

ზეტერბურგი. შუვი ჭირის წინააღმდეგ მებრ-ძოლი კომისია აცხადებს:

13 აგვისტოს სამარაში ავად გახდა 8 კაცი, გარდაიცვალა 4. სულ სენის გაჟენიდან ავად გახ-და 210 კაცი, გარდაიცვალა 96. სამარაში დაბა-ნაკებულ ჯარის ორი კაცი გახდა ხოლერით ავად.

ნიკოლაევის მაზრაში ავად გახდა 7 კაცი აქე-დან ერთი გარდაიცვალა.

სტავროპოლის მაზრაში, სოფ. მეღვეცესში 2 კაცი გახდა ხელახლა ავად.

ნოვოუზენის მაზრაში ავად გახდა 2 კაცი. ბუზულუქისაში სოფ. უტელუკში—ნ კაცი, 2 გარ-დაიცვალა.

ნეჩი ნოვგოროდში 13 აგვისტოს ოთხი კა-ცი გახდა ავად და ოთხივე გარდაიცვალა. ბოლახ-ნინის მაზრის ვასილიევსკის სლობოდაში ავად გახდა ერთი კაცი.

14 აგვისტოს სიმბირსკში ცარიცინიდან მო-სულ გემიდან ერთი ხოლერიანი გადმოიყვანდა. სიზრანის მაზრაში 3 კაცი გახა ავად.

სარატოვსა და კამონში ავად გახდა ორი. ცარიცინში 13 და 14 აგვისტოს ავად გახდა 10 კაცი ამ დღეებშივე გემიდან სამი მიცვალეზუ-ლი ჩამოსვენეს, ორი ხოლერისაგან იყო გარდა-ცველილი.

ასტრახანში 14 აგვისტოს ავად გახდა 59 კაცი; 20 კაცი გარდაიცვალა. სულ სენის დაწყე-ბიდან აეთ გახდა 413 კაცი; გარდაიცვალა 143 კაცი.

15 აგვისტოს ხოლერით ავად გახდა 74 კაცი, გარდაიცვალა 43. 16 აგვისტოს ავად გახდა 116. გარდაიცვალა 67.

ნეჩი-ნოვგოროდში 16 აგვისტოს ავად გახდა 3, გარდაიცვალა 5.

სიზრანში 15 აგვისტოს გარდაიცვალა ერთი. სიზრანის მაზრის სოფ. შელენმეტში 12 აგვისტოს ავად გახდა 10, გარდაიცვალა 3.

პეჩორის მაზრაში გარდაიცვალა 1. ვეტლუვასა, იურეველა და ცარიცინში გარ-დაიცვალა თითო კაცი.

16 აგვისტოს სამარაში ავად გახდა 5, გარდა-იცვალა 4. ნიკოლაევის მაზრასა და ორ სოფელში ავად გახდა ორი.

სიმბირსკში 16 ავგისტოს ასტრახანიდან მოსულ გემიდან ჩამოიყენეს ორი ხოლგრიო აუღმყოფი, სიზრანის მაზრის სოფ. პერორკაში ავღლ ვახდა 9, გარდაიცვალა 2.

სარატოვში გემიდან ჩამოიყენეს 1 ხოლგრიანი, ცარიცინში ავღლ ვახდა 7, ხუთიც გემიდან ჩამოიყენეს, ასტრახანის გუბერნიაში 17 ავგისტოს ავღლ ვახდა 118, გარდაიცვალა 62 კაცი.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

* * ტფილისის სასულიერო სემინარიის რეკტორად დანიშნა ბუჯურუსლანის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველი მღვდელ-მონაზანი პიმენი

* * როგორც იწერებოდენ, ამ ხანებში პეტერბურგიდან გამოგზავნილი ფული 100,000 მანეთი ეზაში დიკარგა. ისიც აცნობეს მეკთხველთ, რომ ამ საქმის გამოსაძიებლად თფილისში ჩამოვიდა ფესტა-ტელეგრაფის ანსპექტორი ქარაკოვი და საგანგებო საქმეთა მოხელე სტროგანოვი, რომელნიც უკანვე დაბრუნდნენ. ფული ვერ აღმოაჩინეს, სამაგიეროდ სამსახურიდან დაითხოვეს და უმოკმეულობისთვის სამართალში მისცეს ფოსტის უმრვე განყოფილების უფროსი დებრინი და მისი თანაშემწე კრიციკი.

* * კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველად ახლად დანიშნული ბ. რუდოლოფი ავღრ წინაზე ჩამოვიდა თფილისში და უკვე შეუღდა თანამდებობის აღსრულებას.

* * რეაქცია სწახსეთში. 24 ივლისს, როგორც გვატყობინებენ, სპარსეთის ჯულფში, სადაც მთელი ზაფხული პარასკეობით მახლობელ სოფლებიდან მილიცია თავს იყრიდა, რომ ეწვენებინა თვისი სამხედრო უნარი ჯულფის ბაზრისათვის, ჩამოვიდა ჯარით აქიმხანი. რამდენისამე დღის განმავლობაში იგი აქედან ძრიელ დამსჯელ რაზმებს ჰგზავნიდა სოფლებში. 4 ავგისტოს ჯულფაში ჩამორკეს 5 ათასამდე მსხვილი საქონელი, რომელიც სოფლებებისთვის წაერთმით რაზმებს. საქონელი ქარვასლებში დაამწყვდიეს. სოფლებიც დამარცხეს. ერთი სითი, რომელმაც დამოყენის მოხელეს რეკოლეც-

რის სროლა გაუბედა ანჯუმის შეურაცხყოფისათვის და ააცდინა, დაუტყვევებია აქიმ-ხანს და იმასთან ერთად სხვა სოფელნიც. რეაქციის გამძლიერებას აღებრეჯანში მოჰყვა გუბერნატორების ახლად დანიშვნა, რომელთაც მეტი უფლებები ექნებოთ, ვიდრე წინად ჰქონდათ. თავრიზიდან განკარგულებას ელის ხალხი. ამ პირველმა იერიშმა რეაქციისამ ხალხი შეაშინა, თუ ხელი შეუბრუნა რეაქციას, უთუოდ დიდი სისხლის ღვრა დაიწყებოდა.

* * 10 ავგისტოს პილიციის მე-7 აწილიში იმ დროს, როცა ნიკოლოზის სახელობის ქალაქის სასწავლებლის ინსპექტორი პეტრე კაზანცევი სამსწავლებლო ოთახში იყო, ვილაც უცნობებმა ორჯერ რევოლვერი ესროლეს და დასტურეს გვერდსა და ფერდში, პილიციის გამოძიებით, ინსპექტორი დასტურეს იმავე სასწავლებლის მოსწავლეებმა — გეკილოვა და კირიაკოვა, რომელნიც უკვე დააპატიმრეს.

* * მოგვივიდა საქმეწვილო ჯურნალის „ჯე-ჯილის“ მე-8 ნომერი. შინაარსი: „უკვიანი გულწითელა“ (რუსულიდან); „სიფრთხილეს თავი არა სტკივა“, ანიკოსი; „ბროლია“, გადმოკითხული ტასოსი; „რა მშვენიერებაა!“ ფრანგულიდან შეტრასი; „ქალბატონი თეოფილან“, მოთხრო. თეოფილან გოტიესი (ფრანგულიდან) ელ. წერეთლისი; „ორი ძმა“, ხალხური ზღაპარი; „როგორ ზრდიან პირუტყვეები თავიანთ შვილებს. დათვები“, ა. ფ-ვისი; „წვირღმანი: ვასართობი, ანდაზები, გამოცანები, შარადა, რებუსი; „ორი ყორანი შოტლანდიის ბალოდა“, იასპანისა; „განთიადი ახალ ცხოვრებისა“, გაგარძელევა, ნატალია კასარისა; „ცრმელპობით აღესძლი სურა“, ბეშტაინის ზიპანარი (გერმანულიდან) ალ. ყუმისთავილისი; „ღარიბების მეგობრები“, (გაგარძელევი) ივ. გომართელიისა; „საზოგადოებისა და სახელმწიფოს ისტორიიდან“ გაგარძელევა ს. გორგაძისი; „უღულო ბავშვი“, მოთხრობა მონგომერისა, თარგ. ელ. წერეთლისი; „მსოფლიო ისტორია“, ერ. ლავისისა. (ფრანგულიდან) ალ. სარაჯიშვილისა.

* * მოგვივიდა ი. გოგებაშვილის „ღვდა-ენა“, მეორე ნაწილი, ახალი გამოცემა—ოცდა მეორე. ავტორს ეს გამოცემა გაუღიღებია და ჩაუმატებია სამი ახალი განყოფილება: 1. სამოსწავლო ნიეთები, მოთხრობანი მათზე და ლექსები; 2. ბუნების

სხვა და სხვა მოვლენა; მ. ქვეყნის თავდადებულნი ქართველნი. სხვა განყოფილებაშიაც ჩაუმატებია ავტორის ახალი მოთხრობები და ლექსები. საზოგადოდ, წიგნს მიემატა ორმოცი გვერდი, რის გამო წიგნი ესლა შეიცავს 280 გვერდს. ფასი კი წინანდელით—ყლით ორი აბაზი. წიგნი სუფთად არის გამოცემული.

* * * თუ რა გავლენა იქონია ახალმა საარჩევნო კანონმა ამომრჩეველთა რიცხვის შეცვლაზე, ეს შემდეგ საინტერესო ციფრებიდან სჩანს. პეტერგზში შარშან იყო 126,389 ამომრჩეველი, წრეულს კი მხოლოდ 87;881-ია (დანაკლისი 30%⁰), სამარის გუბერნიის ქალაქებში წრეულს შარშანდელთან შედარებით დააკლა 48%⁰, მსხვილ მემამულეთა კურიაში 33%⁰ წვრილ მემამულეთა კურიაში 66%⁰ სამარის გუბერნიას ნიკოლაევის მაზრაში წვრილ მემამულეთა კურიაში შარშან ირიცხებოდა 4863 ამომრჩეველი, წრეულს კი მხოლოდ 602 ირიცხება, ე. ი. რვაჯერ ნაკლებია. ასევე დანარჩენ გუბერნიებშიაც.

* * * რუსეთის ხაზინამ წრეულს, 6 თვის განმავლობაში გაყიდა 39,887,324 ვებრო არაყი, სულ 324,049,479 მანეთისა. მის აქეთ, რაც არაყზე მონაპოვია შემოიღეს, რუსეთის ხაზინის შემოსავლის წყარო არაყი გახდა.

* * * მანჯურის საზღვარზე დააპატიმრეს ვილაც ანენკოვი, რომელსაც უპოვეს 4 მილიონი ფრანკის ფული და ფსიანი ქალღღებები. ანენკოვი ჯერ ხარბინში ჩასულა, დაუფლია იქაურა ბიუროკრატები და უთქვამს, მინისტრის სტოლიპინის მივიანი ვარ, დიდი საქმეები მაქვს მონდობილი და დახმარება გამიწიეთო. ანენკოვი მშვენივრად ლაპარაკობს ვერაბიულ ენებზე და ეტყობა გამოცდილი კაცი უნდა იყოს, მაგრამ ვინ არის და სად იშოვა ამოდენა ფული, ჯერაც ვერ გამოუცვნიათ. ცხადია მხოლოდ ის, რომ იგი ქურდია.

* * * ოდესაში პოლიცია ვარს შემორტყმია ერთ სახლს, სადაც ხუთი ანარქისტი ეგულებოდა. ანარქისტები არ დანებებინან და სროლა დაუწყიათ. დაუჭრიათ ხუთი კაზაკი და მოუკლავთ უჩიადნიკი. სროლა მთელ დამეს იყო. დღითი ანარქისტები დანებდნენ. ერთი მოკლეს ორი გაიპარა.

* * * ზაქაში აღმოაჩინეს ყუმიპარების საწყობი. როგორც ესლა გაზეთები გადმოგვეყვემენ, საწყობში

უნახავთ სულ ოც-და-ერთი ყუმბარა, სამი ფული ვერცხლის წყალი, 53 პატრუქი და ბევრი რანსხვა. დააპატიმრეს ჯავათ-ოღლი და დედა სახლის პატრონის ასუნდოვისა.

* * * ვილაც უქნობმა რამდენიმე დღის წინანდტვ. ფოსტა-ტელეგრაფის კანტორიდან მიიღო 1006 მანეთი. 13 აგვისტოს იმავე ფულის მისაღებად მივილა სხვა კაცი. აღმოჩნდა, რომ პირველს ყალბის პაპორტით მიუღია ეს ფული.

* * * 12 აგვისტოს ამიერ კავკასიის რკინის გზის უფროსს გენერალ ნეიგემაურს შემდეგი დეპეშეა გაუგზავნია გზათა მინისტრისათვის: „ამიერკავკასიის რკინის გზაზე ბოროტ-მოქმედებანი არ ისპობა, თუცა მე და ჩემმა მოადგილემ მრავალი სხვა და სხვა ზომა მივიღეთ. პირაქით, ესლა უფრო ვახშირდა ბოროტ-მოქმედება უჯარის სადღურზე 1 აგვისტოს ღამეს გაძარცვეს ვოსტა-ტელეგრაფის კანტორა; 5 აგვისტოს ყარსის გზაზე მატარებლებში დაეჯახნენ ერთმანეთს; 6 აგვისტოს ყუბრილაში დაეცნენ მატარებელს;*) 8 აგვისტოს ნავთლუხის სადღურზე მატარებელი გადაპარდა და 11 აგვისტოს ვაძარცვეს კასირი. დღევანდლამდე მიღებულმა ზომებმა ნაყოფი ვერ გამოიღო და ბოროტ-მოქმედებანი ვერ მოსპო, ამიტომ გთხოვთ ნება დამართოთ, განკახორციელოთ გზის სამმართველოს მიერ შემუშავებული შემდეგი ზომები: 1. სასწვლეები* დაქუცნი და სხვა სავაჭროები, რომელიც კი არ არის რკინის გზისაგან იჯარით აღებული, გადატანილ იქნან ამ ადგილიდან, რომელიც რკინის გზის რაიონს ეკუთვნის; 2. ამავე რაიონში ცხოვრება აეკრძალოს ყველას, ვინც რკინის გზის ადგენებს და მათ ოჯახოსას არ ეკუთვნის; 3. გაიდლებულ იქმნას შეტრტი ღიანდაგის დაქარავებულ დამცველებისა და შეიარაღებულ იქმნან ისინი სასროლ იარაღით; 4. ის ვაგონები, რომლითაც მიემგზავრებიან კასირები, მერტელეები ფულის გადამხდელნი და სხვანი, მომხმულ იქმნან უწყველად მატარებლის ბოლოში, ამასთან წინა და უკანა ვაგონებში უნდა დარაჯები ისხდ-

*) ყუბრილაში არავითარი დაცემა მატარებელზე არ მომხდარა, უბრალო პეტრდა დაედვა რელსზე ვილაცს, რაც ხშირად ხდება ხოლმე...

ნენ; 5. ყველა აგენტმა სასტიკად უნდა თვალყუ-
რი აღევნონ იმ პირთა მოქმედებას, რომელნიც
რკინის გზის მოსამსახურეთა რიცხვს არ ეკუთვნიან.“

* * 10 აგვისტოს პოლიციას გაუჩნდა კია
აღვისი უნივერსიტეტის საქმიანობა ფაქტობრივად.
უპოვებო მხოლოდ ბეჭედი ქართველ სტუდენტთა
სამეცნიერო და ფორმირებული სურათის სტუ-
დენტთა ცენტრალურ ორგანიზაციის. იმავე დღეს ბრ-
ძანება მოასვლია რექტორის შანკვეიძის, რექტორობა
პროფესორს პეტრიაშვილს ჩააბარეთო. მის თანა-
შემწეს უნივერსიტეტის საბჭო აირჩევს.

* * განსაკუთრებულმა კომისიამ შინაგან საქ-
მეთა მინისტრის თანაშემწის მაკაროვის თავმჯდომარ-
ეობით მოისმინა ფრინოს მიერ შედგენილი პრო-
ექტი სხელმწიფო პოლიციის რეორგანიზაციის
შესახებ როგორც ვიცით, ამჟამად არსებობს რამდენ-
იმე ნაირი პოლიცია, რომელსაც განაგებს სხვადა-
სხვა სამინისტრო პროექტის ავტორის აზრით, უნდა
დაწყდეს მხოლოდ ერთგვარი პოლიცია, რომელსაც
ერთი სამინისტრო უნდა განაგებდესო. ამბობენ,
მთავრობა ამ პროექტს მოიწონებს და სახ სათათბი-
როში შეიტანოსო.

* * დღეს დილის გაზეთებში ცნობა იყო ვი-
თომც ილია გიორგის-მე ჭაჭაჭაძემ მოეჭაფათ სა-
გურამოდან მიმავალი თფილისში და მისი ცოლი კი
მძიმედ დაეკრასთ, მაგრამ რამდენად ნამდვილია ეს
ამბავი არ ვიცით.

* * ქუთაისის ქართულ გიმნაზიის პედაგოგი-
ურ საბჭოს ნიუწვევა ორი ახალი მასწავლებელი:
ქართულის ენისა უფროს კლასებში სიმონ ქვარია
ნი, ხოლო ფრანგულსა—პეტრე ყვიანიანი.

სახლის ფოსტა-ტელეგრაფის გამგეს შვილი ვლადი-
მერ ნაუმოვი 25 წლისა, გაეცნო ხელმწიფის დამ-
ცველ რაზმის ერთ კაზაკს. პირველ დღიდანვე ნა-
უმოვმა ლაპარაკი ჩამოუგდო კაზაკს რუსეთის მო-
უწყებლობაზე. ამხედრებდა მას არსებულ წყობი-
ლების წინააღმდეგ, ურჩევდა ამხანაგებისთვის თვა-
ლები ახილა და მოეკლა სახალისი კომენდანტი
გენერალი ტრეპოვი. კაზაკმა ეს ამბავი უფროსებს
შეატყობინა. კაზაკს ნაბრძანები ჰქონდა ნაუმოვს
არ მორიდებოდა, რათა ამ რიგად გაეგოთ ნაუმო-
ვის აზრი. ნაუმოვი მოსკოვში წაიღია და 1907 წ.
იანვარში ისევე უკან დაბრუნდა და პარლამენ-
ტისთვის კაზაკს, რომ მას ეკისრნა ხელმწიფის მოკლ-
ლა, როგდან შენ ხშირად ახლო ხარ მასთანო,
ან თაღე ესროლო და ან ხელით აჩეხვია. ამასთან
ნაუმოვი აღიქმებდა კაზაკის თავმოყვარეობას და
არწმუნებდა, რომ ის სამშობლოს მსხენელი ვახდენ-
ბა, მისი სახელი ისტორიაში აიწერება და სოც.-
რევოლიუც. პარტია მას ხელაღვე გმირად გამო-
აცხადებს. კაზაკმა ცივი ღარი განაცხადა ამაზე,
ნაუმოვმა სთხოვა რევოლ. პარტიისთვის საჭირო
ცნობების მოწოდებით დასაბრუნა გაეწია და გა-
მოპკეობა იმის შესახებ, თუ როდის დასვირნობს
ხოლომე ხელმწიფე ბაბალოვის ბაღში, როგორ
არის დაზარალებული მცველთა რაზმი და როგორ
შეიძლება ბაღში შეპარვო. კაზაკმა დაუხასხელი
ის ადგილი ბაღისა; სადაც ხელმწიფე ხშირად და-
სვირნოდა. ნაუმოვმა სთხოვა ბაღის გეგმის დახატვა
და შესწავლა იმ ბაღის ყველა ბილიკებისა, რათა
შემდეგში უფრო დაწვრილებიან შეედგინა გეგმა.
ლაპარაკის დროს კაზაკმა ყურადღება მიაქცია
როიანს. ნაუმოვმა უთხრა, გალობას ვსწავლობ
და კარას მგალობელთა ნუნდში ვაპირებ შესე-
ლასათო. ვამოთხოვებისს ნაუმოვმა უთხრა. სხვებ-
საც გაავცნობ, მხოლოდ მათთან არაფერი არ და-
მალავო. ორივენი შეთანხმდნენ: ნაუმოვს წერი-
ლით უნდა შეეტყობინებინა კაზაკისთვის დრო და
ადგილი სხვა ამხანაგების გასაცნობად. ნაუმოვმა
ასეთი პარილი მისცა კაზაკს: ოთხში შესვლის
დროს მას უნდა ეთქვა „შე ვლადიმერ აღექსან-
დრეს-ქისგან ვარ გამოგზავნილი; შემდეგ უნდა
ეკითხნა: „აქ არის ოღუა აღექსანდრეს ასული?“
პასუხად მიიღებდა: „ოღუა მე ვარ.“ მასთან კაზაკს
გულ ახილიდა უნდა დაეწყო ლაპარაკი. ბინის

შეთაყვლება ხელნაწილის წინააღმდეგ.

ფიციადღურა განცხადება.

პეტერბურგის საოლქო-სამხედრო სასამართ-
ლომ 7-დან 16 აგვისტომდე ვაპირია საქმე შესახებ
შეთაყვლების წინააღმდეგ ხელმწიფე იმპერატო-
რისა, დიდი მთავრის ნიკოლოზ ნიკოლოზის
ძისა და მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის სტო-
ლინისა. გამოცემიდან აღმოჩნდა, რომ ეს საქმე
ასე ყოფილა მოწყობილი:

1906 წ. ზაფხულში, ახალ პეტერბურგში სა-

საპოეზოდ ნაუმოვმა კახაკს წმინდა ვიზიტის ბარათი მისცა და უთხრა, რომ იმ ოთახის კარებზე ასეთივე ბარათი იქნება მიკრულიო.

ერთი კვირის შემდეგ კახაკმა ასეთი ბარათი მიიღო: „ჩემო ძვირფასო კოლა! ესლა მე ვცხოვრობ სადღევთა ქუჩაზე, სხელი № 80, ბინა № 3, როცა შეიძლება, ჩემთან მოდი, ოთხიდან ექვსის ნახევრამდე. დაიქარე, შენი მოსიყვარულე ოლა.“ აღმოჩნდა, რომ კახაკი უნდა მისულიყო აღექსანდრეს ლიცეის აღმზრდელ კონსტ. ემეს ბინაზე, რომელიც კახაკმა აღვიღად იპოვა კარებზე გაკრულ ბარათით. მასზე ეწერა: „კონსტ. გუსტ. და ანტონია შაგენ. ემე.“ ექსპერტიზამ დაამტკიცა, რომ ბარათი კახაკს ანტონინა ემემ მისწერა.

კახაკმა პაროლი სთქვა. სახლში იგი თითონ ემემ შეუშვა. კახაკმა იკითხა: „აქ არის ოლა? აღექსანდრეს ასული?“ მას მიეგება ქალბატონი ანნა პიგეტი, რომელიც პეტერბურგში წინა ზაპინიანცის პასპორტით ცხოვრობდა.

ლაპარაკში პიგეტმა უთხრა კახაკს, შენ ჩვენთვის ძალიან საჭირო ხარ, რადგინ სასახლესთან ცხოვრობ და საჭირო ცნობებს მოგვეწვდიო. ელაპარაკებოდა შესახებ პეროვსკის ქალისა და მის მწიფლობისა, მაგრამ დაწვრილებით თავისი გეგმა კახაკს არ უამბო, რადგან ვიდაცას თვლიდა. კახაკმა არ მოიკადა, დაუნიშნა სხვა დრო და წავიდა. რამდენიმე დღის შემდეგ კახაკი ხელმოკრედ შევიდა იმავე სახლში. მას პიგეტი და ბინის პატრონი დასცდნენ. მარტო რომ დაჩნდნენ, პიგეტმა ისევ დაიწყო ლაპარაკი, საჭიროა იღი მთავრის მოკვლაო. მოვიდა ნაუმოვი და სთქვა, ესლავი მოვა კაპიტანიო (ამლომდა, რომ „კაპიტანს“ ეძახდნენ სამსახურიდან გასულ ფლოტის ლეიტენანტს ნიკიტენკოს, ან მის მოადგილეს); ისიც განაცხადა, თუ არაინ მოვიდა, კახაკმა გულახდილად უნდა ილაპარაკოს პიგეტთანაო. მალე მოვიდა კაპიტანის მოადგილე, ვინმე პურკინი, რომელმაც სასამართლოში განაცხადა, რომ ის პეტერბურგის უნივერსიტეტის ნასტუდენტარია, გვარად სინიავესი, რომ ის არხანგელის გუბერნიაში იყო ვალსახლებული, მაგრამ იქიდან გამოიპარა. ახალმა ნაცნობმა კახაკს დაწვრილებით გამოჰკითხა, შეუძლიან თუ არა უცხო კაცს კახაკის ტანისამოსი ჩაიცვას და სასახლეში შევიდესო, სად შეიძლება ასეთი ტანისამოსის

შეკვთა და რომელ შენობიდან უფრო მოხერხდება იმ ოთახის აფეთქება, სადაც ხელმწიფე იმყოფებო. მისი თხოვნით იქვე დახატეს გეგმა ცარსკოე სელოს სასახლისა და იმ კარებისა; საიდანაც შეიძლებოდა სასახლეში შეპარვა.

მესამედ კახაკი მივიდა სინიავესკის მარტო ვამ ბინაზე, ნიკოლ. ქუჩა სახლი № 14, ბინა № 33, სადაც ცხოვრობდა კურსისტა ვერა პეტროვა. პაროლი ასეთი იყო: „შენ არის ვერა აღექსანდრეს ასული?“ კახაკი მიეკადა ამ ბინაზე. პედკოვის შინ არ დასვდა, მაგრამ მას ეთქვა მოსამსახურისთვის. რომ ესა და ეს კაცი უნდა მოვიდესო. ერთი საათის შემდეგ მოვიდა სინიავესკი, რომელმაც სთქვა: უნდა მოვილაპარაკოთ იმის შესახებ, თუ როგორ დაიარებათ ცარსკოე სელოში მინისტრი სტოლიცინი და დიდი მთავარი ნიკოლოზო ნიკოლოზის ძეო, გადასწყვიტეს, რომ კახაკს მისთვის უნდა ეგზავნა დეპეშები. ასეთი შინაარსის დეპეშა—„მოლდით, ავად გავხდი“—ნიშნავდა დროს დილის 10 საათიდან შუადღემდის, „ავად გავხდი“—ნიშნავდა საღამოს 5—10 საათამდე; „სტუფანე და ბიძა“—ნიშნავდა დიდ მთავარს; „ივანე და მამა“—ნიშნავდა სტოლიანს. ამ როგორ დეპეშა „მოლდით, ივანე ავად გახდა“ ნიშნავდა იმას, რომ მინისტრი მიდიოდა სალაოას 6—10 საათამდე. ამ სიტყვების დასახლემბლად სინიავესკიმ ორ ფურცელზე დასწერა ეს სიტყვები, ერთი თვითონ დაიტოვა და ერთი კახაკს მისცა. დეპეშის ადრესი ასეთი იყო: კირიჩის ქუჩა, 26, ბინა 6, ფეოლოსი ნიკიტენკოს. ეს ბინა ეკუთვნოდა ნაფიც ვეჟის ფეოლოსიეს.

13 მარტს კახაკი უკანასკნელად შეხვდა ამ ხალხს. როცა კახაკი პეტერბურგიდან ცარსკოე სელოში გაბრუნდა, ყველაფერი შეატყობინა მთავრობას, თავი დაანება მათთან მოლაპარაკებას და რაც მასლა ჰქონდა—ორი წერალი, ვიზიტის ბარათი და ფურცელი, სადაც დეპეშების სიტყვები იყო ჩაწერილი, გადასცა იქ, სადაც ჯერ არს. იმ დღიდან, როცა კახაკმა ნაუმოვი ეცნო, პოლიციამ თვალყურის დევნა დაიწყო ვეჟისას, ვინაც ნაუმოვთან მოლაპარაკება ან ნაცნობობა ჰქონდა, აღმოჩნდა, რომ ნაუმოვს მოლაპარაკება ჰქონდა ვინმე სოკოლოვოლ. შტიფტართან, რომელმაც მონაწილეობა მიიღო პეტერბურგის გრადნაჩანოვსკის ფონოაუნისის მოკვლაში და რომელიც შემ

დგე ჩამოხრჩობილ იქმნა. თვალყურს აღედგებდნენ აგრეთვე გროსნსკის, რომელიც ჩამოხრჩობილ იქმნა იმავე საქმეში მონაწილეობის მიღებისთვის, და „ამხანაგ ირანისა.“ აღმოჩნდა, რომ ირინა თებერვალში დასახლდა სამსახურიდან ვასულ ლეიტენანტ ნიკიტენკოსთან, იაროსლავის ქუჩაზე, სახლში № 1. იმათან სცხოვრობდა ერთი ქალი, რომელიც ყველას მოსამსახურედ აცნობდა თავს და ამბობდა — გლეხის ქალი დარუშიჩევა ვარო, ნამდვალადეი აღმოჩნდა ინტელიგენტი ქალი მარიამ პროკოფევა — დეიძლი და იმ პროკოფევისა, რომელიც დიდილუმა პეტერბურგში 1906 წელს „გზანდოტელის“ სასტუმროში, როდესაც პოლიციას წინააღმდეგობა გაუწიეს. პროკოფევა კარგი ნაცნობი იყო შინაგან საქმეთა მინისტრის პლეკეს მკვლელის საზონოვისა, რომელთანაც სპატიროში ხშირად დადიოდა დანიშნულის სახელით. ნიკიტენკოსა და ირინას ურთიერთობა ჰქონდათ ნაშუმივანა, სენიაევსკისა, პიეტუსა და კოლოკოვსკისთან, რომელიც სამართალში იქნენ მიცემულნი და რომელთაც ჰპარლდებოდათ ს.-რევოლიუციონერთა მებრძოლ ორგანიზაციის წევრობა: ურთიერთობა ჰქონდათ აგრეთვე ლოუცკვიჩისა, ბიბერგალის ქალსა სტახოვისსა, სპერანსკისა და ბულგაკოვსკისთან. ეს უკანასკნელი სასამართლოში გამოიტყდა, რომ იგი ოდესის უნივერსიტეტის ყოფილი სტუდენტი რევალსკია. ოდესმა იგი სამართალში ყოფილა მიცემული, მაგრამ დამალულა. გამოირკვა, რომ ნიკიტენკო, ნაუმოვა, კოლოსოვსკი, სენიაევსკი. პიეტი და სპერანსკი ხშირად ხედებოდნენ სხვებს და მოლაპარაკება ჰქონდათ. იკრიბებოდნენ ხან და ხან ნაფიც ვეჭლის ფეოდალისთვის ბინაზე, ნაფიც ვეჭლის ტარასოვის და იმის ცოლის ბინაზე, ნაფიც ვეჭლის ჩიბაროვის ბინაზე და აგრეთვე ბრუსოვის ბინაზე. როგალსკის შესახებ გამოირკვა ისიც, რომ იგი სეკსტოპოლში წვიდა, რასაც კავშირი ჰქონდა სოც.-რევოლიუციონერების ტაერიდის კომიტეტის განზრახვას. თან—მოეწყო მკვლელობა დიდის მთავრის ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძისა, რომელსაც ყირიმში 16 აპრილს მიაღვლიდნენ.

ყველა ზემოდ დასახვლებულნი დამალულ ირინესა და სპერანსკის გარდა, 31 მარტიდან დაწყებული სხვა და სხვა დროს დააპატიმრეს. ზოგიერთების დანახრეკის დროს თვალსაჩინო რამ აღმო-

აჩინეს. ნიკიტენკოს აღმოაჩნდა რამდენიმე ყაღბი პასპორტი, კონსპირატიული მიწერმოწერა, ქალაქი, ისაღაც აღნიშნული იყო ის გზა, რომლითაც შეიძლება ცარსკოე სელოს სასახლესა და ხელმწიფის კაბინეტში შესვლა, ორი წერილი; ერთში ავტორი, ვილაც ვ. კ. სწერდა: „(სიტყვა „შორის“ ნიშნავდა დიდ მთავარს, რომლის მოკვლაც უნდოდათ 1905 წელს 13 თებერვალს, როდესაც ცარსკოე სელოში რკინის გზის ლიანდაგზე ასაფეთქებელი ნივთიერება დასდეს) და ჰყოთხავდა ნიკიტენკოს, უნდა თუ არა ის ტანისამოსი, რომელიც მან ნიკიტენკოსთვის მოამზადა. ნახეს იქ აგრეთვე ორი დებევა ცარსკოე სელოდან, გაგზავნილი 30 მარტს ფეოდოსიევის სახელზე, ნიკიტენკოსთვის გადასაცემად. დებევაში ნათქვამია: ერთში—„მოდიით. ივანე ავად გახდა.“ ფედოსიევეს უპოვნეს დიდიძალი რევოლიუციონერები ლიტერატურა, უმთავრესად ჯარში გასავერცხლებელი, დიდი მიწერმოწერა კონსპირატის სახმედრო აჯანყების ორგანიზაციის შესახებ. ამ მიწერ-მოწერაში აღნიშნულია ის მიზნებიც, რამაც აჯანყებას ხელი შეუშალა, იქვე ნახეს სია სახმედრო გემების კაპანდებისა. სიაში მოკლედ დახასიათებულნი იყვნენ მებრძოლები—რამდენად აბიან ისინ რევოლიუციონი გატაცებულნი. ამის შესახებ ყანდარმათა გამგეობამ განსაკუთრებული გამოძიება დაიწყო და ფედოსიევის ცოლი პასუხის გებაში მისცა. პეკლიოვის უპოვნეს უბის წიგნაკი შიფრით, ადრესებთა, ადრე აღნიშნულია, სხვათა შორის, ადრესები ჩიბაროვისა, ტარასოვის და ბრუსოვის; ამავე წიგნაკში შენიშვნა იმ ვალის შესახებ, რომელიც ჰმართებოდათ სოც.-რევოლიუციონერთა პარტიის კასისა. ოლგა ტარასოვის უპოვნეს საკუთარი ხელით ნაწერი ბართი, ისაღაც აღნიშნულია რუსეთის რომელიც კუთხეში გაიგზავნა სარევოლიუციონი ლიტერატურა. უპოვნეს აგრეთვე წერილი, რომელშიაც ერთ წერილში უცნობი ავტორი სწერს: მე და ჩემი ამხანაგებმა მხოლოდ ტარასოვისა და ვკატერინა ოლესქანდრას ასულში ვიპოვეთ ნამდვილი ს.-რევოლიუციონერები, პარტიის ხალხი და თათქმის ენტუზისტებიო. ვკატერინა ოლესქანდრეს ასული ბიბერგალის უპოვეს ყაღბი პასპორტი სტახოვიჩის სახელზე (ამ პასპორტით თითონა ცხოვრობდა) პასპორტები მელანი და ანტონ პოლტაკების სახელზე,

ს.რევოლ.—თა პარტიის მიერ გაცემულ „სალ-
დატსკაია ვაგეტა“- მე 7 ნომერის 480 ცალი, ბევ-
რი ქალაქ გარეთელი ადრესი დაწერილი ადესის-
დან, რომლითაც სთხოვდნენ ეცნობებინა ადრესი
იმ სამხედრო მოსამართლისა, რომელმაც აფიცრის
მკვლელი ორი მატროსა გაამართლა.

ყველაზე უფრო საყურადღებო ნაუმოგვის ჩვენ-
ება იყო. როგორც თითონ განცხადა 1906 წ.
ნოემბერში სატენოლოგო ინსტიტუტის სასაღი-
ლოში გაუცენია შტიფტარი. როცა შტიფტარს
შეუტყვია, რომ ნაუმოგი ცუდათ დადის და ცხოვ-
რების სასხარი არა აქვსო, მიუწვევია ზვირინსკის
ქუჩაში, სადაც დანიშნულ დროს ამხანაგები შეი-
კრიბებიანო ნაუმოგი მართლაც მისულა და უნა-
ხას იქ ბევრი ხალხი, რომელნიც თითო თითოდ
შემოდოდნენ და მშათამ მოლაპარაკების შემდეგ,
ვისთანაც საქმე ჰქონდა, ისევ მიდიდნენო. ნაუ-
მოგი მიხედვრიდა, რომ ეს ბინა იყო სარევოლიუ-
ციო ორგანიზაციისა. საწინდაწინო გამოძიების
დროს ნაუმოგმა სთქვა, რომ ბინა აღექსანდრე
ზავადსკის ეკუთვნოდაო. მაგრამ სასამართლოში
გდასთქვა, არ ვიცი, ვისი ბინა იყოო. ამ სახლოში
მას შეხვედრა შტიფტარა და ნიკიტენკო, რო-
მელსაც კაპიტანს ეძახდნენ. ნიკიტენკოს ულოქვამს,
როგორც მებღაურად ნამყოფს, ძლიერ მაინტე-
რესებს ფლოტში მღელვარების საქმეო და როცა
ნაუმოგს შეუნიშნავს, რომ მღელვარებამ მისი უდი-
დებულეობობის საკუთარ კონვიოშიაც იჩინა თავოო,
ნიკიტენკო ძლიერ დაინტერესებულა ამ ამბით და
ნაუმოგისთვის დაწერილენით გამოუკითხავს: ხში-
რად დაიარებით თუ არა პეტერბოგისა და ცარსკოე
სკლოშიო. გამოთხოვების დროს კი უთხოვინა,
ნება მომეცით თქვენსა მოვიდენ ხოლმეო. ნაუმო-
გი დათანხმებულა და თავისი ადრესი მაუკია.
ნიკიტენკომ სხვა და სხვა ნაირი ჩვენება მისცა შე-
სახებ თავის მოლაპარაკებისა ნაუმენკოსთან. პირ-
ველად მან უამბო ნიკიტენკოს და სთხოვა მას მი-
ეცა მისთვის საჭირო ცნობები და რაც საჭირო
იყო, დაეხარჯნა. მერე შტიფტართან ერთად აქე-
ზებდა, ხელმწიფე მოჰკალი ან ყუმბარით ან ხანჯ-
ლითაო. ამისთვის საჭირო იყო, რომ ნაუმოგი
ხელმწიფეს მისწოდმოდა, ამიტომ სურჩის სასახლის
მგალობელთა გუნდში შესვლა, მისცეს გალობის
შესწავლისათვის საჭირო ფული, ერთ დროინდელ

დახმარების გარდა თვეში 200 მანთოზე მეტს ამ-
ლევდნენ, ხოლო 13 მარტს მან მიიღო 150 მან.
გარდა ჯამაგირისა. სამართალში მან უარი განაც-
ხადა. ნიკიტენკოს არ წაუქუჩებიაგარო: მაგრამ სთქ-
ვა, ნიკიტენკოსგან 125 მანეთს ვიღებდი თვეშიო,
კახკთან ნაცნობობა და ლაპარაკი უარჰყო, მხო-
ლოდ ხელმწიფის მოკვლის შესახებ არაფერი მით-
ქვამსო. გალობის მისწავლებლმა სთქვა, რომ ნაუ-
მოგი აჩქარებდა გალობის შესწავლას, რომ მოხ-
თვით თვეში უნდა მოვემზადოვო. ნიკიტენკომ სასამარ-
ლოში აჩვენა შემდეგი: ჯერ კიდევ როცა ფლოტ-
ში ვმსახურებდი, თანამგრობი ვიყავ ს.რევო-
ლიუციონერებისა, თუმცა მაგათ არ ვეკუთნოდი.
სამსახურის თავის დანებების შემდეგ პეტერბურგში
გადმოვედი საცხოვრებლად და აქ უფრო მჭიდროდ
დავუხლოვდი პარტიას, რადგან მსაუროს შემწიროს
ჩემი ძალ-ღონე პარტიის იმ მოქმედებისთვის,
მელიც ჩემთვის უფრო შესაძლებელი და შესაფერი
იქმნებოდა. როცა პარტიის ორგანიზაცია გავიცანი,
გადაწყვიტე რომ პარტიული მებრძოლი
გავმხდარიყავი. ასეთი ხელობა ჩემი ნიჭის და
უნარის შესაფერი იყო. მაგრამ ამ დროს ცენტრ-
რადგან მომეტრემა დაადგინა მოვისპო ტერორი,
რადგან მთავრობამ თავისი სიტყვა შეასრულა მეო-
რე სათათბიროს მოწვევის შესახებ, და გარდა ამი-
ს ტერორიც გახშირდა და ხალხის თვალში
შთაბეჭდილებას აღარ ახდენს. პარტიის ამგვარ
ტაქტიკას, რომელიც სავალდებულო იყო ყველა
წვირისათვის, მე არ თანაუგრძობდოო სთქვა,
ბრალდებულმა, და ამიტომ პარტიის ოფიცია-
ლურ წევრად არ შევესულვარ, სანამ პარტია ასრ-
ს არ შეეცვლიდა და ტერორის განახლებას საქი-
როდ არა სცნობდა, მე პირად ჩემი პასუხისმგებ-
ლები ქვეშ საჭირო ცნობების შეგროვებას შევედქე,
რომ შემდეგში პარტიისათვის გამომეყენებინა,
როცა განიზრახავდნენ ვინმე დიდ კაცის მოკვ-
ლას. კერძოდ ხელმწიფის მოკვლა სახეში არა მქო-
ნია

სათათბიროში წაიკითხეს ნიკიტენკოს მამის
წერილი, გაგზავნილი უმკროს შვილისადმი მაშინ,
როცა ნიკიტენკო ფლოტში მსახურებდა. მამა
ძლიერ ნაღვლობს, რომ იმისმა ბორისმა აზრი შე-
იცვალა და რევოლიუციონერობა დაიწყო ამგვარი
რწმენით ფლოტში სამსახური შეუძლებელია და

უკეთესი იქმნება სამსახურს თავს დაანებდნენ. მამის ფიქრით, ბორისმა აზრი შეიცვალა ოღვა ტარასოვის გავლენით. ბოლოს მამა სწერს: ბორისი იმით გაათავებს, რომ „ღობროვოლნი ფლოტ-ში“ სამსახურში შესვლის მაგივრად ტერორისტობას დაიწყებს.

ბოლოს, სინიაესკიმ აწვინა შემდეგი: როცა 1905 წლის დამლევს, ადმინისტრაციულ წესით გადასახლების შემდეგ, დაეპრუნდი, ს.-რევოლიუციონერების ცენტრალურ კომიტეტის მებრძოლ ორგანიზაციას წინადადება მივეცა საქმეში გამოვეყენებინე, მაგრამ უარი მითხრა. მაშინ დაუახლოვდი იმ ხანებში დაარსებულ უბარტოი სამხედრო-სარევოლიუციო ორგანიზაციას, რომლის წევრიც ვიყავი დაბატონებამდე. თუქცა სხეებულ ჯგუფის ტაქტიკაში ტერორი არ შედის, მაგრამ სინიაესკი, როგორც თვითონ განაცხადა. მუდამ მომხრე ყოფილა ტერორისა. მას სწამდა დიდი ტერორი, ხოლო წვირლ ტერორზე, როგორც, მაგალითად, მთავრობის მდებალ მოხელე-აგენტების მოკლვას, ან თანაუგრძობდით. ამ საქმის შესახებ სინიაესკიმ სთქვა: მართალია კონვივის კახუკთან, რომელიც ნიკიტენკომ მიწვენა, და სიმიელა ბირად დამისახა, მქონდა დამოკიდებულება, გამოკვითხე, თუ რა ნაირად შეიძლება ცარსკოე სელოს სასახლეში შესვლა, როდის მოვიდოდნენ ცარსკოე სელოში სტოლინის და დიდი მთავარი, მაგრამ ყველა ეს ცნობა რამე გარკვეული მიზნისათვის როდი მიწდა. ეს მხოლოდ სტატისტიკისათვის მესაქირობოდა. რომელსაც ნიკიტენკო აღგენდა.

დანარჩენი ბრალდებულები თავს იმართლებდნენ და საქმეში მონაწილეობაზე უარს აცხადებდნენ.

სასამართლოში, სხვათა შორის, გამოიკვია, რომ ნიკიტენკო ფედოსიევის ცოლის ბიძაშვილი ყოფილა, მსახურებდა იმა თან მღივანად, იღებდა თავის წერილებს ფედოსიევის ადრესით, და როგორც ფედოსიევმა, ისე ტარასოვმა, ჩიაბროვმა და ბრუსოვმა არაფერი არ იცოდნენ იმ კრებების შესახებ, რომელიც იმართებოდა მათ სახლში, მათი შინ არ ყოფნის დროს. ჩიაბროვმა განაცხადა, ჩემ სახლს ხელოსანთა კავშირს უთმობდი კრებისათვის, რადგან მათი იურისტი-კონსულტი ვიყავით. ბრუსოვმა სთქვა, სათათბიროს არჩენების დროა მემარცხენე ბოლსე დაუთმე ჩემი სხლი არჩენებისთვის მოსლაპარაკებლად.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობაშიც ნობრძივ სარწმუნოებასა და კეთილ- ზნეობაზე.

მეუხვიღე მცენება.

არა იბრუნო.

სქესობრივი მოთხოვნა ბუნებით აქვს ორივე სქესსა კაცობრივობისასა, მამრობითისაცა და მდელობითისაცა. ამაზედ არის დამოკიდებული შვილოსნობა და მით კაცთა ნათესაობის გამრავლება. ღმერთი, როგორც მზრუნველი და მკველი ზნეობითი სიწმიდისა, სქესობრივ მოთხოვნის დაკმაყოფილებასა სდებს წესსა და საზღვარსა. ამისთვის ქრისტიანობაში ღვთისაგან დაწესებულია საიდუმლო ქორწინებისა, რომლის საშუალობითაც იკურთხება კავშირი მეუღლეთა; მათი საწოლი და შეილოსნობა შეიქმნიან შეუგინებელნი და უბიწონი. ხოლო სხვა თემთა დაკმაყოფილება სქესობრივი მოთხოვნისა, გულთა იგი არის ბუნებითი, ირიცხება ღვთის წინაშე მრუშების ბიწიერებად. მაცხოვარის ზეციერი სწავლითა, არამე თუ კავშირი ქორწინების გარეშე, არამედ მხოლოდ შეხედვაცა მრუშებითი გულის-ნდობითა, ცოდვად ირიცხება. ასეთ სიწმინდეს თხოვარებს ღმერთი აღამიანისგან, თხოვლობს მისივე სასარგებლოდ. მრუშებდა ფირად ხრწნის აღამიანის სულსაცა და სხეულსაცა. შედეგი ამ ბიწიერებისა არის ყოვლად მვენებელი. ყოველ სქესსა და ასაკსა იგი სტაცებს უმანკოების ფაქისსა და ასევე გარყვნილობის დაღსა. მას შეაქვს აღამიანის სხეულში საზარელი სენი, რომელიც ხრწნის მთელ ჩამომავლობასა, უკარგავს მას ჯანის სიმრთელესა და სიცოცხლის სიამოვნებასა, ბოროტისული მრუშებისა მძლავრი. ამიტომ ქრისტიანე მას უნდა ებრძოდეს. ფრიად შესასწავლია მოთხოვნა აღმართი წერილისა იმის შესახებ, როგორ შეარყია და დასცა მრუშების სულმა თვით გმირი კეთილ-მსახურებისა, ებრაელთ მეფე და წინასწარმეტყველი დავითი.

დავით მეფემ გაგზავნა ჯარი ამმონებლებთან საომრად, ხოლო თვითონ დარჩა იერუსალიმში. ერთხელ, საღამოთი, იგი სეირნობდა თვის სასახლესთან, დანახა ერთი მეტად ლამაზი დედაკაცი და გამოიკვლია მისი ვინაობა. მეფემ ისურვა მისი დამორჩილება რადგან მისი ქმარი ომში იყო გაგზავნილი, მეფემ დაიბარა იგი, გამოჰკითხა მას ჯარის მდგომარეობა, ომის საქმე, უკანვე დააბრუნა იგი და ვაჭარმა მას მხედართმთავროსთან წერილი, რომლითაც მას უბრძანა მეფემ მხედარი ურჩის დაყენება იმისთანა ადგილზე რომ იგი მოეკლათ. ბრძანება შესრულდა: ბირსაბი დაქერივდა, დიეტრა მან თვისი ქმარი. შემდეგ ამისა მეფემ შეიყვანა იგი თვის სასახლეში და იცოლა.

გავიდა კარგი დრო ხანი. ბირსაბისგან მეფეს ვაჟი-შვილიც ეყოლა. მაგრამ მეფემ არ შელიდა ცოლვის შეგნებაში და სინანულის გრძობაში. მაშინ ღმერთმა მიუგზავნა მას წინასწარმეტყველი ნათანი. იგი მოვიდა და მოითხოვა მეფისგან სამართალი. ნათანმა უთხრა: „ერთ ქალქში ორი კაცი იყო, ერთი მდიდარი, მეორე საწყალი, მდიდარს მრავალი საქონელი ჰყავდა, საწყალს ჰყავდა მხოლოდ ერთი ცხვარი, შვილივით ვაზრდილი. მდიდარს სტუმარიც ეწვიო ვინმე მოგზაური. მდიდარმა დაინახა თვისი საქონელი, დააქურბა საწყალი კაცის ცხვარი და დააკვლინა სტუმრის დასახვედრად.“ — მეფე განრისხდა და უთხრა ნათანს: „გეფიცებით უფალსა, რომ კაცი, რომელმანც ჰქმნა ესე, ღირსია სიკვდილისა, ხოლო ცხვრის მაგიერი მან უნდა მისცეს ოთხი ჯგირი.“ მაშინ ნათანმა უთხრა დაეთათს: „ის კაცი შენა ხარ. აი რას ამბობს უფალი ღმერთი.“ რად შეურაცხჳა შენ მცნება უფლისა? შენ აღზდევდი ურიაზე, მოსტკე მას ცოლი და თვით იგი მოჰკალი ამმონებლების მახვილითა. ამისთვის მახვილი არ მოშორდება სახლსა შენსა, შუისმგებელი მრუშების ცოდვისთვის აღსდგება თვით სახლსა შენსა.“ მოისმინა მას სასჯელი ღვთისა, დავითმა სთქვა: „შეესკოდე მე უფლის წინაშე.“ ნათანმა უთხრა: „უფალმანც აგხსნა შენ ცოდვა, შენ არ მოკვდები, ხოლო ნაშობი ბირსაბისგან შენი შვილი უნდა მოკვდეს.“ — მე შემდეგ დღეს ყრმა გარდაიცვალა.

ღიღი იყო ცოდვა დავით მეფისა, მაგრამ ღრმად შეინანა მან იგი. მან ყველას უჩვენა მგა-

ლითი ცოდვითა შენანებისა შემდეგი სინანულის ლოცვითა:

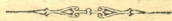
„მიწყალე მე, ღმერთო, დიდითა წყალობითა შენითა, და მრავლითა მოწყალებითა შენითა აღხოცენ უსჯულოება ჩემი, უფროს განმზან მე უსჯულოებისა ჩემისგან და ცოდვითა ჩემთაგან განწმიდე მე, რამეთუ უსჯულოება ჩემი მე უწყია, და ცოდვა ჩემი წინაშე ჩემსა არს მარადის. შენ მხოლოსა შეგკოდე და ბოროტი შენ წინაშე ვჰყავ, რათა განვმართდე სიტყვითაგან შენთა, და მძლო სჯასა შენსა, რამეთუ ესერა უსჯულოებათა შენა მიუდგა, და ცოდვითა შენა მშვა მე დედამან ჩემმან, რამეთუ ესერა ქეშმარიტება შეიყვარე, უჩინონი და დფარულნი სიბრძნისა შენისანი გამომიცადენ მე. მასხურო მე უსუპითა და განვწყინდე მე. განმზანო მე, და უფროს თოვლისა განვსჰეტკენ; მასმინო მე გალომა და სიხარული, და იხარებდენ ძვალნი დამდაბლებულნი, გარე მიაქციე პირი შენი ცოდვითა ჩემთაგან და ვოველნი უსჯულოებანი ჩემნი აღხოცენ. გული წმიდა დაბადე ჩემთანა, ღმერთო, და სული წრფელი განმზახლე გემსა ჩემსა. ნუ განმავდებ მე პირისა შენისგან, და სულსა წმიდასა შენსა ნუ მიმიღებ ჩემგან, მომეც მე სიხარული მაცხოვარებისა შენისა და სულითა მთავრობისა დამამტკიცე მე. ვასწყალე უსჯულოთა გზანი შენნი და უღმრთონი შენდა მოიქცენ. მისენ მე სისხლთაგან, ღმერთო, ღმერთო, ცხოვრებისა ჩემისაო, იხარებდეს ენა ჩემი სიმართლესა შენსა. უფალო, ბავენი ჩემნი აღაჩვენ და პირი ჩემი უთხრობდეს ქემულეებასა შენსა, რამეთუ უეთუმცა ვენება მსხვერპლი შემცამწიროს, არამედ საკვითხი არა გინდეს. მსხვერპლი ღვთისა არს სული შემუსრვილი, გული შემუსრვილი და დამდაბლებული ღმერთმან არა შეურაცხჳოს. კეთილი უყავ, უფალო, ნებითა შენითა სიონსა, და აღეშენენ ზღუდენი იერუსალიმისანი, მაშინ ვთნდეს მსხვერპლი სიმართლისა შესაწირავი და ყოვლად დასწველი, მაშინ შესწირენ საკუთხებველსა შენსა ზედა ზებარანი.“

ასეთი სარწმუნოება, ასეთი უმაღლესი გრძობა და სინანული მოითხოვება ყოველი ცოდვილისგან. ამიტომ წმიდაეკლესია ხმარობს დავით მეფის სინანულის ლოცვასა, როგორც სამაგალითოსა, და

ასწავლის თვის შვილთა, ქრისტიანეთა, ამ ლოცვისა. ეს ლოცვა მეტად პოხილია ღვთის მადლითა. ამიტომ ყოველი ქრისტიანი, ლოცვის ქვემდებარე, მეტად ანუ ნაკლებ, იპოვის ამა ლოცვაში შენანების გრძობასა და ნუგეშსა. თუ აღმაინი თავის თავს ყურს უგდებს, ყოველი ცოდვის შემდეგ, მიონსმენს სვინიდისის შეკითხვას: „რად შეუარაქპავ შენ მცნება უფლისაჲ? ცოდვლიც მივაღალა, რომ შეაძულოს ცოდვა და აღიაროს: „შევეცოდ მე უფლისა წინაშე“, — შეინანოს, მსგავსად დავითისა, და შემუსრული გულითა ილოცოს: „მიწყალე მე ღმერთო...“

o ბაღუევი.

ჩვენი ხალხის ძრისტიანობრივი სარწმუნოება წინეთ და აღსს...

თქვესმეტი საუკუნე მეტი გადის, რაც ჩვენს ქართველს ხალხში არსებობს ერთი რწმენა, რომელიც გამოიხატება ქრისტიანობრივ სწავლასა და სარწმუნოებაში. ეს რწმენა ისე შეთვისებულია და გამსჭაღვლილი ჰქონდა ჩვენ წინაპრებს, რომ ამაზე ამყარებდნენ მთელ თავის თავგადასავალით. დასამტკიცებლად ამა ჩემი სიტყვების მომყავს ერთი ქვემო აღნიშნული მაგალითი: როდესაც კაცს უნდოდა შესერულდინა რამე მიზანი, ანუ საქმე, ის, პირველად საქმის დაწყებისა, ახსევებდა ღვთის სახელს, გადიწერდა პირველად, რაშიდღაც იხატებოდა მისი რწმენა სარწმუნოებისა და ქრისტეს სწავლისადმი. დღევანდელ ხალხის ცხოვრებაში კი სულ სხვისი გეგავით. უმეტესი ნაწილი ხალხისა, ნამეტურ მოზარდი ცმაწვილები (молодое поколение) ცუდად ასრულებენ ამ რწმენის დანიშნულებას. ცოტად თუ ბევრად ქრისტიანობრივი სარწმუნოება შენახულია ხანში შესულ აღმაინებში. ძველად ჩვენ წინაპრებს ეპირათ ზოროასტრის სარწმუნოება, რომელიც შეიცავდა ბუნების განღვივრებას. ამ სჯულის ისინი მტკიცედ და გულმოდგინედ ასრულებდნენ, რომელსაც გვისახულებს შემდეგი სიტყვები. თავდაპირველად ამ სჯულის მორწმუნენი სარწმუნოების წესებს ასრულებდნენ მოების კალთებზედ, წყლის ნაპირებზედ, დიდ ხეებს ქვეშ და სხვა. შემდეგ ქართველებმა იწყეს ტაძრების (ანუ იმათებურად რომ ესთქვათ ბომონების) და კერაების (ბუთების)

აღმართვა, რომლებიც მორთული ქონდათ ოქროთი და მარგალიტებით. აგრეთვე იმათ დაწესებული ქონდათ სხვა და სხვა კერაების დღეობა. ამ დღეობაზე მრავალი ხალხი შეიკრიბებოდა ხოლმე კერპის სიხსლოვანს, მიქონდათ ურიცხვი შესაწირავი, რომელსაც შეადგენდა უმეტეს ნაწილად პირუტყვების სხვა. ზოგიერთი სარწმუნოებით გამსჭაღვლილი, იმ ზომამდენ მივიღოდნენ, რომ მსხვერპლად საკუთარ შეიღებს შესწირავდნენ. ეს ფაქტები ცხადად გვიჩვენებს, თუ რა გულმოდგინედ ასრულებდნენ ჩვენი ძველები თავიანთ რწმენის დანიშნულებას. მიუხედავად ამისა ახლანდელ ქართველ ხალხს ცუდი წარმოდგენა აქვს ქრისტიანობრივ სარწმუნოებაზე, რასაც ცუდი ვნება მოაქვს დღევანდელ ხალხს ცხოვრებაში. როგორც ზემოთ ვთქვეთ ახლანდელს ჩვენ ხალხში ქრისტიანობრივი სარწმუნოება შელახულია. ამის დამტკიცება შესაძლებელია სხვადასხვა მაგალითებით. აი ერთი ამისთანა მაგალითი: წელს ერთ მისის კვირას, მე, შემთხვევით დავსწარი ერთ სოფლის ეკლესიაზედ, სადაც მცხოვრების რიცხვი აღემატება იორი ათას სულს. მშვენიერი გაცილდე იყო. მიუხელოდით თუ არა ეკლესიის ვალადღე, ერთ სის პირას დაღინახე რაოდენიმე კაცი, რომელნიც მუსიაფს შეეყოლდნენ და ლოცვის იმათ არაფერი ახსოვდათ; მე ვიფიქრე, იქნებ ეკლესიაში სატეობა აღარ არის და მიტომ გამოსულიან ეს კაცები გარეთ მეთქი. შევედი ეკლესიაში, გადავიფიქრე პირველად, ცოტა ხნის შემდეგ, მივიხედ-მოვიხედე და დაღინახე ექვსი სული მოხუციანი კაცი და ქალი. აი ამისთანა მოზარდულა სოფელში 2000 სულზე, ეკლესიაზედ მოლის კვირა დღეს ათი სული და უფრო ცოტაც, სადაც სოფელში 1000 სულზე ნაკლები მცხოვრებია, იქ ამის ნახევარიც თუ მივა. ამისთანა მაგალითი, რაშიდღაც იხატება ხალხის გულგრილობა სარწმუნოებაზე, ხდება არა ერთგან და ორგან, არამედ მრავალ ადგილას. ესეც უნდა დაუმატოთ, რომ კაცს შეუძლია ლოცვა და ღვთის ვედრება შესასრულოს არა მარტო ეკლესიაში, როგორც ღვთის სახლში, არამედ ყოველგან, სახლში და გარეთ, როგორც ამას ამტკიცებს წმიდა სახარება: „რაჟამს ილოცვიდე, შევედ საუნჯესა შენსა და დაბზე შენ და ილოცვიდე მამისა შენისა მიმართ ფარულად; და მამა შენი, რომელი ხედავს დაფარულთა, მოგაგოს შენ ცხადად“ (მათ.

თ. 6 მ. 6). მაგრამ ამაებს ყველაფერს უმეტესი ნაწილი ჩვენი ხალხისა მოკლებულია. რამ გამოიწვია სარწმუნოების ასე უკან დახვევა, როდესაც ის უფრო უნდა განმტკიცებულიყო ხალხში? ეს ადვილი გამოსარკვევია. ამ უკანასკნელ ხანებში გამოჩნდნენ იმისთანა პირები, რომელთაც გავარცხლეს ხალხში მავნე აზრი პატარა წიგნაკების საშუალებით, რაშიდაც ისინი ვითრი და გვიმტკიცებენ ღმერთის არა არსებობას. ამისთანა წიგნაკებმა კული ვაგლენა იქონია მოზარდა შორის, და ვისაც, ყმაწვილთაგანს წაუკითხავს ამისთანა წიგნაკი, თამამად გაიძახის ხალხში „ღმერთი არ არისო“.* ამისთანა ძახილმა და ყმაწვილების წინ დაუხედაობამ შეურყია თავისი რწმენა ხალხს, ამისათვის ურჩევ მე და სხვაც (ვისაც კი მთლად შერჩენია რწმენა ქრისტიანობრივ სარწმუნოებისადმი) იმ მავნე აზრების მიმდევართ, რომ დაანებონ თავი იმ არა მცოდნე აზრების გავრცელებას ხალხში, და გაიარონ იაზე, რაც აუცილებელი საჭიროა ცხოვრებაში ქრისტიანეთათვის. აუცილებელ საჭიროებას ქრისტიანეთა შორის შეადგენს სწავლა სარწმუნოებაზე, სასოებაზე და სიყვარულზე, როგორც ამას გვასწავლის პავლე მოციქული: „ხოლო აწ ესე-რა გივს სარწმუნოება, სასოება და სიყვარული, სამი ესე“. (1 კორინთ. თ. 13, მ. 13) ყოველ ადამიანს უნდა ჰქონდეს თავისი რწმენა ღვთისადმი, ქრისტიანთა იგი თუ სხვა. ქრისტიან ადამიანს უნდა ჰქონდეს რწმენა ღვთისადმი და ქრისტეს სწავლისადმი, ამისათვის დასწერს პავლე მოციქული შემდეგ: („თვინიერ სარწმუნოებისა ვერ შესაძლებელ არს სათნო ყოფა ღვთისა, რამეთუ სარწმუნოება უღირს რომელი მოუხდების ღმერთსა, რამეთუ არს, და მებეჭებულა მისთა სასყიდლის მიმცემელ იქმნების“. (ებრ. თ. 11, მ. 6). ვამბობთ ქრისტიან ხალხს უნდა ჰქონდეს სარწმუნოება თთვისა, მაგრამ ეხლა ისიც ვსთქვათ, როგორი სარწმუნოება უნდა ჰქონდეს? სარწმუნოებასთან უნდა იყოს შეერთებული სიყვარული ღვთისა და მოყვანისა, და მასთან კეთილი საქმენიც, როგორც გვასწავლის ღვთისგან ბოძებული ათნი მცნებანი; ამისათვის იტყვის პავლე მოციქული ქრისტე იესოს მიერ:

არცა წინადაცვეთილება რას შემძლებელ არს, არცა წინადაუცვეთილება, არამედ სარწმუნოება სიყვარულისაგან შეწვენილი. (გალატ. 5, 6). როგორც სარწმუნოება, აგრეთვე ქრისტიან ხალხში უნდა იყოს დანერგული სასოება ღვთისა, ესე იგი უნდა იყოს დარწმუნებული მის არსებობაზე, უნდა გვქონდეს იმედი ღვთისა იმაზე, რომ ის დაუცხრომელად ზრუნავს ჩვენი ცხოვრებისათვის და აღთქმულ ნეტარებისათვის. საფუძველი ჩვენი სასოებისა არის იესო ქრისტე და ამისათვისაც ყოველ ქრისტიან კაცს უნდა ჰქონდეს სასოება ღვთისა; ამას მოწმობს თვით მოციქულის სიტყვები: „უფალი იესო ქრისტე არის სასოება ჩვენი, ანუ საფუძველი სასოებისა ჩვენისა“. (1 ტიმ. 1, 1). სასოების მოძიებისათვის საჭიროა დაუდგრომელი ლოცვა, სწავლა ნეტარებისა და მათი აღსრულება საქმით; ამას თვით იესო ქრისტეს სიტყვები გვიმტკიცებს: „რადიოც ითხოვს სახელეთა ჩემითა იგი ვყო, რათა იდღოს მამა ძისათანა“. (იოან. 14, 13). სარწმუნოებასთან და სასოებასთან ერთად ქრისტიან ხალხს უნდა ჰქონდეს სიყვარული ღვთისა და მოყვანისა, ე. ი. უნდა დავინერგოთ გულში მცნებანი მისნი და გავიაროთ მასზედ მტკიცედ; ამაზედ იტყვის თვით იესო ქრისტე შემდეგ: „რომელსა აქნდეს მცნებანი ჩემნი და დამიარხნეს იგინი, იგი არს რომელსა უყვარ მე, უკეთეს ვისმე უყვარდ მე, სიტყვანი ჩემნი დამიარხნეს“. (იოან. 14, 21—23). სიყვარული შეიძლება საქმით და სიტყვით, ამისათვის, ვისიც სიყვარული გქონდეს უნდა გიყვარდეს საქმით და არა მარტო ენითა და სიტყვით; ამაზე დასწერს მოციქული იოანე: „ნუ გიყვარებით სიტყვითა, ხოლო ნურც ენითა. არამედ საქმითა და ქერმარიტებითა“. (1 იოან. 3, 18). ერთი სიტყვით, სწავლა სარწმუნოებაზე და სიყვარულზე შეადგენენ აუცილებელ საჭიროებას ცხოვრებაში ქრისტიანთა შორის, მით უმეტეს, რომ ყოველი ადამიანი ზრუნავს ხორციელ და სულიერ ცხოვრებისათვის, და ამიტომ ვინაც მოიბოვოს სულიერი ცხოვრება, უნდა ჰქონდეს სარწმუნოება, საროება და სიყვარული ღვთისა. ურწმუნოება ხალხს ამდაბლებს, რყვნის და ბოლოს მათ მივლის ქვეყნის პირიდან აღგავება.

*) სამღვდლოებაც პატარა წიგნაკებითვე უნდა მაცადინობდეს მავნე შინაარსის წიგნაკების წინააღმდეგ, მაგრამ მას სძინავს ჯერეთ და სახარება ბალიზად გაუხდია...

ი ს ყ ი დ ე ბ ი ა ნ

დჰანოვი ღავით ღამზაჰიძისზან ზადგანილი ღა ზამოცემული წიგნები:

თბილი სში, წერა-კითხვის გამარტყლებელი სზოვალეების წიგნის მღღანიში, ყვირიღღაში—
მწყესი. ს რედქციო ში.

1. სუეკლესიო ღა ღვთის-მსანსურების წიგნები.

1. ლოცვანი ნანატეზანი, ღამოცემა მესამე. მართლ-მადიდებელი ეკლ. უშთავრები ღღესანწაულების ისტორიული მოთხრობით. ამ ლოცვან ში არის მთელი წლის ტროპარ-კონდაკები, სერობა, პარაკლისი ღღვის-მშობლისა ღა ზიარების ლოცვა. აგრეთე ამ ლოცვნის სრულს თეეო მტყევებეში არიან ჩართულნი საქართე. წმღანები მათი ისტორიული მითხრობით ღა ტროპარ-კონდაკებით. ფ. ყღით 25 კ. ღა უყღლოთ . . . 20 კ.
2. წესი ნეულეს ზიარებისა ღა ერცელი პანაშვიღისა, ფასი . . . 10 კ.
3. სოც ლთა ღა ღარდცეღებულთა მოსხსენებელი კონდაკი (კარგის ყღით) ფ. . . 20 —
4. მონღაკი იოანე ოქროპირის წიღვისა უყღლოთ 30 კ. კარგი ყღით . . . 50 »
5. შემოკლებული ლოცვანი ანბანით ღა თორმეტი საუფლო ღღეების ტროპარ-კონდაკებით ფ. . . 5 »
6. საქართველოს ეკლესიის წმღანები რუს. 5 „

2. სსანწლეღა ღა სსეღემღღენღელი წიგნები.

1. ღარიგება საღმრთო სჯუღის სწაღლებეზე, 30 კ.
2. ღაწეღითო გაცეღღებო საღმრთო სჯუღის სწაღლებეზე, ფასი . . . 15 —
3. ანღო სასუღიერო კონსისტორიითა წესღებულემა—ფასი . . . 30 კ
5. მღეღელთათვის საიდუმლოების შესრუღების ღღოს საქიერო სხელმღღენღლო წიგნი—ფასი ყღით . . . 20 კ

3. სსემკურნაღღო წიგნები ღა ღარიგება ჰანმრთელობის ღაწვანე.

1. ანღო კარზადნი, მკორე ღამოცემა ღა მატებით, რომელიც განზიღელი, მოწო-

- ნეღული ღა ნემა-ღართულია კეკესიის საეკემო რჩევისაგან ყღით ფასი . . . 1 მ.
- უყღლოთ . . . 60 კ.
2. ღარიგება მღეღეღლოზი დაცვასა ღა თეღღების მოვღსე, ფასი . . . 10 —
  3. ჯანმრთეღობა ღა ავღდმყოფობა ექიმის საუბარი . . . 5 კ.
  4. შესანიშნავი მონასტრები ღა ეკლესიები ღა ამ მონასტრების აღმშენებელთა ცხოვრების აღწერიღობანი,
    1. მცხეთის ტაძარი ღა წმღდა ნინო, კართ. განმნათლებელი, ფასი. . . 15 კ.
    2. მღღათის მონასტერი ღა ცხოვრების აღწერიღობა მეფეს ღღით აღმშენებ. . . 15 კ.
    - იგივე რუსულ ენაზე . . . 20 „
    3. შიო მღღმის მონასტერი ღა ცხოვრების აღწერა ღღრისსა მავისა ჩმენისა შიოსი . . . 5 კ.
    4. მთავარ-მოწ. ღღავით ღა კონსტანტინე ღა ამოწამუღის მონასტერი.—ფასი . . . 5 კ
    - იგივე რუსულ ენაზე . . . 10 კ.
    5. მარძიის მონასტერი, ფასი . . . 5 კ.
    6. მარტეღის მონასტერი . . . 2 კ.
  5. სსაუფლო ღა ღვთის-მშობლის ღღესანწლეღების აღწერა სწეღბრიე სწაღვღა ღარიგებით.
    1. ღვთის-მშობლის ღაზადგვა, სურათით . . . 2 —
    2. ტაძად მიყენება ღვთის-მშობლისა, ფ. . . 2 —
    3. ამაღლედა პატიოსნისა ღა ცხვეღს-მყოფღისა ჯღვარისა, სურათით. . . 2 —
    4. შიო უფღღისა . . . 2 კ.
    5. მიჩამა უშღღისა, სურათით.—ფასი . . . 2 —
    6. ხამაბა ყოვღად წიღდა ღვთის-მშობღლისა 2 —
    7. ბზოზბ სურათით—ფასი . . . 2 —
    8. აღღღოზბ სურათით—ფასი . . . 2 —
    9. მიჩანება ყოვღად წმ. ღვთის-მშობღლ სა, 2 —
    10. ზელთუქენღო ხატის ისტორია . . . 3 კ.
  6. მოწმენი, ღღრსნი მამანი ღა ღღღანი სსაქართვეღოს ეკლესიისა, შესანიშნავი სსაქართვეღოს მეფენი ღა ღღღოფღღანი:
    1. წმღდა მოწმე რაღღენი, სურათით, ფასი . . . 3 კ.
    2. წმ. ნინო ქართვეღთ განმანათლებელი . . . 2 —
    3. მეფე ღღავით მესამე აღმშენებელი . . . 5 —
    4. თ.მ.რ მეფე, სურათით . . . 5 —

- 5. გიორგი მთაწმიდელი . . . . . 10—
- 6. იოანე ზედაზნელი . . . . . 5—
- 7. შუშანიკი . . . . . 2—
- 8. ქუეყან დედოფალი . . . . . 2—
- 9. არჩილ და ლუარსაბი . . . . . 5—
- 10. წმიდა ნინო რუსუღალი . . . . . 8—

ხატები და მხატვრობანი.

- 7. **რელიგიური და წმინდობრივი შინაარსის წიგნები და საუბრებები:**
- 1. წმიდანი მღვდელ-მთავარანი: ბასილი დიდი, ბრიგორი ლთის-მეტაქველი და იმანაფი ოძრუკირი, სუგათებით — ფასი 5—
- 2. როგორ უნდა ემარხულობდეთ — ფასი 3—
- 4. ანდრია პირველწოდებული, ისტორიული პოემა აკაკისა, ფასი 5—
- 5. სოკოლილი მართლისა, კონსტოპოლიკილ-ტას მმუღლის წყაროლი 5—
- 6. სმა შიძღვრისა სამწყსოსადმი. საუბარს შესწავლა იქსო ქრისტესი 3—
- 7. შვილების მოვალეობა მშობელთადმი 3—
- 8. მშობლებს მოვალეობა შეილთადმი 3—
- 9. ენ არიან ჩენი ცხოვრების მტერი და როგორ უნდა ეცხლოთ მათ 3—
- 10. იფუჯებდეთ საუნჯესა ცათაშინა 3—
- 11. საუბარი ღეთის სიტყვაზე 3—
- 12. — შრომაზე 3—
- 13. სამეგარი სიკვდილი 5—

8. მოთხრობანი დაბადებიდან.

- 1. შიშვი სოლომონ-ბრძენი სურათით—ფ. 5—
- 2. მათერი (მათხოვრა დაბადებიდან) სურ. 5—
- 3. სიბრძნე იოა ძისა ზირაქისა, სურათით. 5—
- 4. იოსები 5—
- 5. მრავალ წამებული იობი 5 კ.

11. მხატვრობანი სსს. და საერთო მოღვაწეთა.

- 1. შოთა რუსთაველი. . . . . 25 კ.
  - 2. აკაკი წერეთელი . . . . . 25 კ.
  - 3. თასარ მეფე . . . . . 25 კ.
- ჩუქონება ავრთვე შესავალ-გასავალსა წიგნები და ყოველგვარი მოწმ. ბლანკები და ამოწერილობანი.

იმეკონების პატარა იფ-ფასიანი ხატები ფიცარს სამართს გოჯიანი ფასი 5—10 კ. ხატები არ. მაცხოვრის, ივერის ღეთს მშობლისა, წმიდა გიორგის, ანდრია მოციქულის, პირველ წოდებულისა და თორმეტთა დღესწავლათა. ენც დაიბარებს ხატებს არა ნაკლებ ოცნა, იმათ ჩუქს საქართველოში ყველგან ფოსტის გასავაზენი არა გარდახატებს მისთან იმეკონება სქელ ქაღალზე ნახატი წმიდა ნინასი, საქართველოს განმანათლებელისა ეარაყისი 6+7 გოჯიანი ფასი 15 კ. ფოტო-ტიპით დახატული წმიდანი მთავარ-მოწამენი დავით და კონსტანტინე 6+5 გოჯიანი ფასი 5 კ. ამავე ზომისა და ამისთანავე სახით წმ და ნინო ქართველთა განმანათლებელისა და დავით აღმაშენებელისა ფ. თითოი 5 კ. ენც ზემო აღნიშნულ წიგნებს გამოიწერს არა ნაკლებ ერთი თუმნისა, მს მანეთზე დაეთმება 30 კ. ენც ორ კანიკან წიგნაკებს დაიბარებს არა ნაკლებსი ცალისა, ის ფოსტით გასავაზენს არ იხლის.

იმეკონება ავრთვე მრავალი პატარა გულსაიკიდ ხატები ფერადღეული ოთონისა, სახელდობრ: ნინოსი, დავით და კონსტანტინესა, დავით აღმაშენებლისა, თამარისა, ანდრია პირველ წოდებულისა და წმიდა გიორგისა, ფასი თითოი 5 კ. ენც ასს დაიბარებს ნაღდ ფულზე, მას გაგზავნით დავთმობ. სამ მაწ. ესეთი იმეკონებისა ვერცხლისა, ფასი 40 კ.

ს ტ ა მ გ ბ

ყურნალ „მეწყესი“-ს რედაქციისა დ. ქვირილაში

ღებულღბს შოგვი რნაირ სხსახამო სამეხმბს ბანათებს, სწოტებს, ბლანკებს, დაფორებს და სს. დაკვეთილი საქმეები სრულდება სუფთად და იაფად.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. ღამბაშიძე, 30 აფგისტო, 1907 წ.

სტამბა ჟურნალის „მეწყესი“-ს რედაქციისა (დეკ. დ. ბ. ღამბაშიძისა) ყვირილა საკუთარ სახლში.